

Иқбол Мирзо

Айтгил, дўстим, нима қилдик

Ватан учун ?!

ТОШКЕНТ
«О‘ЗБЕКISTON»
2014

УЎК: 821.512.133.1
КБК 84(5Ў)6
М 54

Мирзо, Иқбол
М54 Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!
шеърлар/И. Мирзо. – Тошкент: «O‘zbekiston»,
2014. – 160 б.
ISBN 978-9943-28-139-4

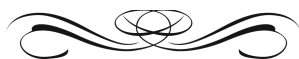
Ушбу тўпламга Ўзбекистон халқ шоири Иқбол Мирзониנג Ватан, муҳаббат, одамийлик мавзусидаги шеърлари жамланди. Уларни ўқир экансиз, кўнглингизда қадрдон туйғулар ифор сочишига, кўз олдингизда бекиёс Ўзбекистоннинг жаннатий манзаралари намоён бўлишига ишонамиз.

Севимли шоир билан навбатдаги учрашув муборак бўлсин, азиз китобхон!

УЎК: 821.512.133.1
КБК 84(5Ў)6

ISBN 978-9943-28-139-4

© Иқбол Мирзо
© «O‘zbekiston» НМИУ, 2014

АЙТГИЛ, ДЎСТИМ

Бошинг эгиб, таъзим айла, шукрона айт,
Сени гулдек эркалаган чаман учун.
Осмонларда юрган бўлсанг, тупроққа қайт,
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!

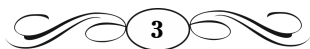
Кўзи қора, юраги оқ шу эл учун,
Тупроқ учун, шу юрт учун, чаман учун,
Улуғ инсон бошлаб берган шу йўл учун,
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!

Элдан кетиб, эл бўлганни ким билади?
Дон ахтарган гўштхўрларга ем бўлади.
Дил қонаса, она тупроқ эм бўлади,
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!

Қачонгача қорнинг ўйлаб ўтадирсан?
Қачонгача кўкдан чалпак кутадирсан?
Ахир Ватан битта, сен ҳам биттадирсан,
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!

Бунча бино қўйма заррин чопонларга,
Саратонда япроқ бўлгин деҳқонларга,
Суянгани таёқ бўлгин чўпонларга,
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!
Ҳеч кимдан кам эмассан, кам бўлмагайсан,
Ерда қолсанг, офтоб бўлиб кулмагайсан.
Қачон белни маҳкам тортиб боғлагайсан?
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!

Шу сойлардан сувлар ургин юзингга сен,
Бир бор назар солгин босган изингга сен,
Шу саволни бериб кўргин ўзингга сен,
Айтгил, дўстим, нима қилдик Ватан учун?!

ТҮЁНА

Асотирда келар: найза кўтариб,
Ерни тешиб чиқар митти паҳлавон.
Бу арпа-буғдойга қадимги таъриф,
Эзгулик лашкари, демак, ғалла-дон.

Дейдилар кампирнинг дарди ғозада,
Олимлар минг ўйда қазиб-чопдилар.
Сополлитепадан сирли кўзада
Бир ҳовуч қайроқи буғдой топдилар.

Ўттиз беш асрлик капсан бу бизга,
Уч ярим минг йиллик меҳр тафти бор.
Тупроққа яқинлик мерос улусга:
Кенг феъл, юмшоқ кўнгил, қадоқ кафти бор.

Тупкай ёйғунича бир дона буғдой,
Яшил бошоқчалар бойлагунча сут.
Ўроғини чархлаб ўтаверар ой,
Дехқонга уйқу йўқ, ҳаловат унут.

Бир замон кандикдан буғдой ағдариб,
Эғалик қилолмай ўтганинг ҳаққи,
Ўзинг пахта экиб, оқлик ахтариб,
Хирмонбеги кунни кутганинг ҳаққи –

Уйларинг буғдойга тўлиб турибди!
Олтинтус товланар дала-туз, адир.
Қуёшинг нон тутиб кулиб турибди,
Қадрдон ерингда топмишсан қадр!

Ким енгимдан тортар мўъжиза десам:
Майсаси – сумалак, сомони – емиш.
Нон ушатиш билан тўй-марака ҳам,
Қани, патир синдир, катта тўй келмиш!

Ҳовурин босолмай ёнар саратон,
Ҳавода қовуриб олади донни.
Минг қуллук, ташаккур, ҳазрати деҳқон,
Кўзларимга сурай беминнат нонни!

ТЕПАЛИК

Тўғри, бу тоғ эмас, оддий тепалик,
Бир қарашда уюм тупроққа ўхшар.
Аmmo анов-манов тоғдан қадди тик,
Сири-синоати кўпроққа ўхшар.

Қалъа, қўрғонларнинг бастин кўтарган,
Маҳобат бахш этган мақбараларга,
Юксалиб қарамоқ имконин берган
Олис манзилларга, зов – дараларга.

Аёзқалъа, Эллиққалъа сарбаланд,
Мунчоқтапа, Косон, Қўштепа ёки
Номсиз тепаликлар кўксида қат-қат
Зангларга чулганган аждодлар хоки.

Қабариклар – нажот тепаликлари:
Тўдалар изғиркан кўтариб ялов,
Хабарлар йўллаган ички юрт сари
Тепаликлар узра тебранган олов.

Асал ҳаволарни бўғмасин захар,
Кенг диёр бўлмасин дея тору танг.
Ўт ёқиб шу ердан берганлар хабар:
«Дархол кўшин йиғинг, ёғий босди! Жанг!»

Юлдузларин сочиб тепаликларим
Лаҳзада огоҳлик машъалин ёққан.
Тулпорига эгар-жабдуқ урган ким,
Кимдир совут кийиб, яроғин таққан...

Қулоқ беринг, келар урхолар саси,
Илғайсиз ғалаба гулдуросини.
Ҳилпираб ўтади она алласи,
Сезасиз тўлишган ой навосини.

Мана, сиз, ҳар тошдан топган фалсафа,
Сизки, янги замон эмизган авлод,

Ота тепаликка қайтинг бир даъфа,
Унутманг, шундадир ҳаёт ва мамот!

Ақлингиз олмасин ҳавойи висол,
Жодугар оламга бўлманг маҳлиё.
Тўрхалтага тушган ҳандалак мисол
Ўргимчак тўрига ўралмиш дунё.

Манфаат тўқнашса, ярадор – виждон,
Урчиб бораётир душман, боқингиз.
Онгу тафаккурга келмасин қирон,
Юрактепаларда гулхан ёқингиз!

Ғофил юракларга юборинг хабар,
Мудроқ нигоҳларни тилиб ўтсин нур.
То асал ҳавони бўғмасин заҳар,
Мангу озод бўлсин юрт ва тафаккур!

ДАРАХТЛАР

Бардошингиз учун куллуқ, дарахтлар!
Бир жойда кўкариб, ёйдингиз кулоч.
Чидадингиз бўрон қутурган вақтлар,
Қаҳратон қаҳрида юпун, яланғоч.

Челаклаб сув урди кузги булутлар,
Қора совуқ тиглаб бағрингиз ёрди.
Баъзан пойингизга туташди ўтлар,
Гоҳ бошингиз чакмоқ уриб юборди...

Сиз ўсавердингиз қатъий ва ўжар,
Юксалавердингиз матонат билан,
Кўксингиз ўйса ҳам дурадгор қушлар,
Ризқингиз қийса ҳам чирмовиқ – илон.

Қаноат қилдингиз йил келса қурғоқ.
Япроқлар мушт бўлиб тугилди қатор.
Танангизни қучиб боссалар қулоқ
Жаннат арифининг шовурлари бор.

Мевалар тўкасиз дастурхонларга,
Тозалаб берасиз аччиқ ҳавони.
Суяниб сиздайин кадрдонларга
Ўйлайман бетийиқ, саёқ дунёни.

Пўстлоғингиз силаб томиримда нур,
Кўшиғингизда бор хушбўй дарақлар.
Борингизга шукр, Сизга ташаккур,
Ватандош дарахтлар, юртдош дарахтлар!

ТОШОТАР

Булар жуда жиддий – қошлари тугун,
Сопқонда сўз отиб, йиқиб турибди.
Муқбил тошотарлар ўрнига бугун
Мухбир тошотарлар чиқиб турибди.

Муқбил тошотар тош отарди ёвга,
Ҳақсизликни кўrsa қилмасди тоқат.
Мухбир тошотар тош отмас бировга,
Пойлаб ўзиникин чайнайди фақат.

Кўкрак кериб, мағрур юрарди Муқбил,
Ким кўрган йигитнинг чекинганини?
Отини, зотини яширар мухбир,
Кўринг, интернетга бекинганини!

Шармандага кенгдир бугун интернет,
Сичқон ҳар жойга бош суқиб турибди.
Муқбил тошотарлар ўрнига сурбет
Мухбир тошотарлар чиқиб турибди!

АСКАР МАКТУБИ

Салом, она, онажонгинам!
Яна сизга ёзмоқдаман хат.
Саломатми азиз отам ҳам,
Укаларим юргандир хушбахт?

Бошим узра юлдуз чароғон,
Чегарада турибман сергак.
Юрт бўлсин деб тинч ва фаровон,
Доим бедор уради юрак.

Аскар бўлиб улғайдим бугун,
Она Ватан недир, англадим.
Жоним фидо элу юрт учун,
Мард оталар йўлин танладим.

Онажоним, онажонгинам,
Сизга меҳрим тилагимда жам.
Қутлуғ бўлсин, муборак бўлсин
Энг улуғ ва энг азиз байрам!

Хайр, она, хайр, онажон,
Доимо тинч бўлсин кўнглингиз
Ва бахтимга бўлинг соғ-омон!
Салом билан:

аскар ўғлингиз!

БЎЛМАГАЙ

Яратганнинг инояти – кўкдан келар
имдодлар.
Оби раҳмат деб ёмғирга кафтин тутган
аждодлар,
Тўғон қуриб дарёларга тўғаноқ бўлган
зотлар,
Офтоб сочган зиёларнинг йўлин тўсиб
бўлмагай,
Дарё-дарё дуоларнинг йўлин тўсиб бўлмагай.

Бу дарёда қозоқ қувган маролнинг ҳам
ҳаққи бор,
Махтумқули экиб кетган ниҳолнинг ҳам
ҳаққи бор,
Нон урмасин, туз тутмасин, Оролнинг
ҳам ҳаққи бор,
Самум чалган наволарнинг йўлин тўсиб
бўлмагай,
Дарё-дарё дуоларнинг йўлин тўсиб бўлмагай.

Қишда қорни қизгангувчи пастдан
Ўзи асрасин,
Ҳамсояга чоҳлар қазган касдан Ўзи асрасин,
Табиатдан қайтар қасос-қасддан Ўзи асрасин,
Сирли-сирли нидоларнинг йўлин тўсиб
бўлмагай,
Дарё-дарё дуоларнинг йўлин тўсиб бўлмагай.

Хасадгўйнинг қўрғонига қуш ҳам қўнмас
дейдилар,
Худойимнинг берганига номард қўнмас
дейдилар,
Ношукрнинг тўғонию кўнгли тўлмас
дейдилар,
Саболарнинг, ҳаволарнинг йўлин тўсиб
бўлмагай,
Дарё-дарё дуоларнинг йўлин тўсиб бўлмагай.

БОЛА-ЧАҚА

«Мен кетдим!» — деди Широқ,
Бу сўнги қарор эди.
Сен ҳам борардинг, бироқ
Бола-чақанг бор эди.

Туғ кўтарди Эр Тўнга,
Кетди Зарафшон бўйлаб.
Секин қайтдинг ортингга
Бола-чақангни ўйлаб.

Бола-чақа деб сотдинг
Ёвга Юрт оғасини.
Ичкаридан қулатдинг
Тошканд дарвозасини.

Сен ҳам одамсан наҳот?
Ўрнинг йўғу бордайсан.
Дўппи тор келган заҳот
Бола-чақам бор дейсан.

Қуритардим зотингни,
Ўтирмасдим шеър сўйлаб.
Айтолмайман отингни
Бола-чақамни ўйлаб...

ТАБАССУМ

Қандай тотли бу бахт, бу сафо!
Бошда сочар бошдан зар севги.
Ёз тонгидек тоза, мусаффо
Табассумдан бошланар севги.

Томирингга қоришар зиё,
Нари кетар ёмонлик, риё.
Қиз тўхтайди. Қарайди қиё...
Табассумдан бошланар севги.

Бирдан ўпканг тўлиб кетади.
Тушунганлар қулиб кетади.
Ҳамма яхши бўлиб кетади,
Табассумдан бошланар севги.

Айланасан хаёл боғида,
Қийналасан хижрон доғида,
Қўшиқ айтгинг келар гоҳида
Табассумдан бошланар севги.

Ким билади қиз бола сирин,
Юрагингга ташлар кўз қирин,
Минг ваъда, минг ҳийла яширин
Табассумдан бошланар севги.

Қандай ширин бу бахт, бу сафо,
Шундай аччиқ бу дард, бу жафо.
Кўзёш билан тугайди, аммо
Табассумдан бошланар севги.

ОШИҚЛИГИМНИ АЙТИНГ

Эй яхшилар, дилдорга
ошиқлигимни айтинг,
Ҳамроз бўлди дил торга,
ошиқлигимни айтинг.

Дилнавозу дилрабо,
кўргаймикан дил раво,
Дилафрўз, дилозорга
ошиқлигимни айтинг.

Ҳоли ёмон деб айтинг,
боғи хазон деб айтинг,
Гулзода, гулбахорга
ошиқлигимни айтинг.

Чоҳлар қазиб юрмасин,
кўнглин бузиб юрмасин,
Душманимга, ағёрга
ошиқлигимни айтинг.

Юраги доғлиқ мардлар,
юралка боғлиқ дардлар,
Таскин бўлар, беморга
ошиқлигимни айтинг.

Қаноти йўқ не хабар?
Эл қолмасин беҳабар,
Жарчи солиб бозорга
ошиқлигимни айтинг.

БАҲОРНИНГ ИЛК КУНИ

Баҳорнинг илк куни – биринчи мартда
Сени учратгандим биринчи марта...

Тумандай тарқади қаҳратон қаҳри
Қировдек эриди изғирин захри.

Баҳорнинг элчиси бўлиб турардинг,
Нафис тароватга тўлиб турардинг.

Аммо атрофингда анов бировлар,
Ивирсиб юарди кўнгли қировлар.

Ха-да, турки совук, қиш бандалари,
Бор-ку, ишқдан озод иш бандалари.

Гуллаётганимдан ҳайрон эдилар,
Ободлигим кўриб вайрон эдилар.

Аммо найлайинки, аслинг билмасдим,
Найлайинки, кўнгил фаслинг билмасдим.

Билмасдим борлигим сездингми, баҳор?
Интизор, зорлигим сездингми, баҳор?

Аммо авайлайман шу ширин дардни,
Илк марта гул тутган биринчи мартни...

ГУЛМИСИЗ

Гулмисиз, жамбилмисиз, райхонмисиз?
Хурмисиз, пайкармисиз, жононмисиз?
Хажрингизда ўлмаган жоним менинг,
Мен-ку лол, сиз ҳам менга хайронмисиз?

Қош бўлиб қўнмиш икки куйган ҳилол,
Қошига юлдузчалар уйган ҳилол,
Ёлворурман, кўзни оч, уйғон, ҳилол,
Оймисиз, офтобмисиз, осмонмисиз?

Гулмисиз, жамбилмисиз, райхонмисиз?
Қушмисиз, гулмоҳмисиз, жайронмисиз?
Дурмисиз, инжумисиз, олмосми ё?
Бормисиз ростдан ёки ёлғонмисиз?

Хўп галат ҳолат эмиш ошиқ иши,
Ким дегай роҳат эмиш ошиқ туши.
Беҳол, бетоқат эмиш ошиқ киши,
Бир нафас кўз қирини солғонмисиз?

Гулмисиз, жамбилмисиз, райхонмисиз?
Тоғмисиз, дарёмисиз, сайхонмисиз?
Вожаб, мендан сўрайдир дўстларим:
Қулмисиз, шоирмисиз, қурбонмисиз?

КИПРИКЛАРИНГ

Киприкларинг қуюқдир бирам,
Тирноқларинг табиий гулдор.
Тирноғингга арзимасам ҳам
Ўтиб кетма бепарво, дилдор!

Фурсат кетиб борар қасдма-қасд,
Бу не алам, бу не ситамки,
Кетиб қолма, сенга шу нафас
Бевафолик ярашса ҳамки.

Хайр, дема, хайр қил менга,
Тошқўчада бўлмасин дил хор.
Юрагимни берай қўлингга,
Бир эркалаб ўпиб қўй, дилдор.

Жилмаясан шеъримни тинглаб,
Ташна лабга тутма заҳарни.
Қўй, ярамни уйғотма тирнаб,
Қўй, эслатма анавиларни.

Дилгинамга тушди ялт-юлт чўғ,
Беҳаловат зирақларидан.
Ўзим кетдим, хайдашгани йўқ
Данғиллама юракларидан.

Кейин сенга бўлгунча ошиқ
Осмонга ҳам ерга сифмадим.
Чақмоқлардан ўргандим қўшиқ,
Булутларга ётиб йиғладим.

Кулиб боқсанг садақа жоним,
Мендан кулиб кетмагин зинҳор.
Қайтиб келмас менинг замоним,
Ўтиб кетма бепарво, дилдор!

НОЗ ВА ФИРОҚ

Ўлай агар, аразнинг хўп гашти бор,
Агар араз беғараз, бегард бўлса.
Энди етар! Хизматига мен тайёр –
Яраштириб қўядиган мард бўлса.

Жон-жон дердим агар жоним олса ҳам,
Совуб кетмай ўртансайди, куйсайди.
Учрашганда ёлғон қовоқ солса ҳам,
Четга қараб ростдан кулиб қўйсайди.

Сал чўзилиб кетди фироқ бу сафар,
Ўйиндан ўқ чиқмаса деб қўрқаман.
Шайтон бор-да ўртада, шу баччағар
Тумшуғини тикмаса деб қўрқаман.

Алоқ-чаллоқ тушга ўхшар ҳаётим,
Кўнглим боғда, ўзим эса тоғдаман.
Учолмасанг, ортиқча юк қанотинг,
Бир баҳона тополмасдан доғдаман.

Муддат керак экан нозу аразга,
Агар ишқда шу қийноқлар шарт бўлса.
Совға оберадим айтиб у қизга
Яраштириб қўядиган мард бўлса.

КИРИБ БОРАЁТГАН МАҲАЛИМ КУЗГА

Кириб бораётган маҳалим кузга
Кўнгил чак-чак ёғди, кўнгил тинмади.
Гулдастадек хушбўй, хушрўй бир қизга
Юр, бахтли бўламиз, десам кўнмади.

Лолазор мисоли доғ эди бағрим,
Неча йил бу даштда чечак унмади.
Шудрингдек товланиб кетди-да меҳрим,
Юр, бахтли бўламиз, десам кўнмади.

Мен куздан баҳорга ҳатламоқчийдим,
Гулламоқчи эдим, яна бўлмади.
Яна бинафшани ҳидламоқчийдим,
Юр, бахтли бўламиз, десам кўнмади.

Дарадай хувиллар эди қучоғим,
Кўзим ва қучоғим бирдек тўлмади.
Менга ишонмади, тушунмади чоғим,
Юр, бахтли бўламиз, десам кўнмади.

Бу балки энг сўнги журъат, қасд эди,
Бахт қуши айланиб ўтди, кўнмади.
Қаерга бўлса ҳам кетсак бас эди,
Юр, бахтли бўламиз, десам кўнмади.

УНУТМА

Унутма, худойим бизни эркалаб
Учраштириб қўйган кунни унутма.
Унутма, юзингдан олгунимча лаб
Қушдек учиб кетган тунни унутма.

Бир тола сочингни айлаган тумор,
Бўйларингдан масту бўйинга хумор –
Ким бўлса, ўшани унутма зинҳор,
Бағри қон, юраги хунни унутма!

Умрим ором билмай ўтар аломат,
Сен қаерда бўлсанг, шунда ҳаловат.
Қайларда бўлсанг ҳам бўлгин саломат,
Мен сени севаман, шуни унутма!

ЮЛДУЗГА

Киприкларинг ўтиб кетди-ку жондан,
Майли мангу азоб, қийноқ бўл менга.
Юлдуз бўлмасанг гар туш-да осмондан,
Юлдуз бўлсанг тунда ҳамроҳ бўл менга.

ҲЕЧ БЎЛМАСА

Ҳеч бўлмаса тушимда
кўрсат уни, художон,
Бўлмаса, надир уйқу,
бўлмаса, надир ором.
Унинг нигоҳларидан
ўзин покласин то жон,
Агар уни кўрмасам
уйқу ҳаром, туш ҳаром.

Художон, сен билгувчи
зорикқаним, зоримни,
Ошиқ қилиб қўйгансан,
қўй, бошқа урма мени.
Уйғонсаму ўнгимда
кўрмас бўлсам ёримни,
Уйғотиб юрма мени,
уйғотиб юрма мени.

СЕНГА ХАТЛАР ЁЗДИМ

Сенга хатлар ёздим, етиб бормади,
Ёмғирларда қолиб қунишди каптар.
Маҳзун куй таратди ёмғир торлари,
Юракка кўйлақдек ёпишди дардлар.

Сенга хатлар ёздим, аланга бўлди,
Ой ҳам қуёш куйди, қорайди олам.
Ингичка юраги тутунга тўлди
Ва ўзини ерга ташлади қалам.

Сенга хатлар ёздим, бойчечак бўйли,
Гуллатиб юборди қоғозни – қорни.
Кошки, эрийверсанг ўқиган кўйи,
Кошки, унутмасанг мени, баҳорни.

СОЧЛАРИНГ ПАТИЛА

Сочларинг патила, тўптош ўйнардиг,
Тирноғингда шуъла, манглайингда нур.
Тўптошларинг сочиб кетсам, йиғлардинг:
«Онамга айтаман, ҳали қараб тур!»

Аразлардинг, лекин арз қилмас эдинг,
Ҳаммадан яхши қиз эдинг, билардим.
Барибир, сочингдан тортардим сенинг,
Барибир, сочингдан тортгим келарди.

Бир кун бизни мактаб йиғлаб кузатди,
Сочилиб кетдик-ку тўптошлар каби.
Ҳар тонг ёстиғимни ёдинг тузатди,
Исмингни такрорлаб қабарди лабим.

Мени кузатмадинг. Ваъда бермадинг.
Мени шимолларга опкетди шамол.
Менга юпанч бўлди чўғли шеърларим,
Мени овунтирди муниса ҳилол.

Ярмига етганда узилди эртак,
Кутмасман чиройли хотималарни.
Фақат, дейман: қўлинг ушлаган эркак
Йиғлатмасми хўрлаб хотираларни.

Мен енгим йиртигин муаллимадан
Яширганим каби, андуҳларимни
Пинҳон тутажакман то охирги дам,
Яшираман қалбим чандиқларини!

Энди сен қайдасан, энди мен қайда,
Қайда тўптошлардан келган гул атри?
Фақат дейман, эй қиз, энг зарур пайтда
Ҳаммасин онангга айтсанг бўларди.

БАХТ НИМА?

Бахт нима? Шаклини кўрганлар борми?
Сувратин муҳрлаб олган қачон қалб?
Мен бахтимни кўрдим кўзида ёрнинг
Мен бугун бахтимни ётдим ачомлаб.

Агар имкон бўлса бошидан бошлаш,
Кечардим баридан, шартта кечардим.
Жонимни жонингга айлар эдим бахш,
Ҳовучимга аксинг солиб ичардим.

Агар имкон бўлса, имкон берсайдинг,
Совқотсанг устингга юрак ёпардим.
Ёнингда бўлардим эслаган пайтинг,
Сени бахтли қилиш йўлин топардим.

КИЧКИНА ОДАМ

Хўрдани кўтариб, бурдани урар,
Шимириб ютади, ўпириб ейди.
Тирикни тунайди, мурдани урар,
Қарасанг, «биз кичик одаммиз», дейди.

Катта сандиғида катта сармоя,
Нафси ўта соғлом, иймони майиб.
Гар саволга тутсанг, «узр, ҳамсоя,
Биз – кичикина одам», дейди жилмайиб.

Ўз кўмочи бўлса, тортиб қолар кул,
Дурбинда ҳам фақат ўзини кўрар.
«Бизлар фақир киши», такрорлар нуқул,
«Кичик одаммиз» деб панага урар.

Юзингни тескари қилсин, илойим,
Одам бўлдингми сен? Қайда одамсан?!
Қўшқўллаб урибди сени худойим,
Сен кичикина эмас,
майда одамсан!

МУНОСИБ

Гулгун гулчехраларга гулзор муносиб,
Наргис қатори сенга, эй ёр, муносиб.
Гулни гулга қўшсанг гулдаста бўлгай,
Диловар йигитларга дилдор муносиб.

Қоятошга қад кериб сор қўнса, ҳай-ҳай,
Арчанинг кўк тўнига қор қўнса, ҳай-ҳай,
Кулбамизга бир ишқи бор қўнса, ҳай-ҳай,
Бизнинг даврага авжи баҳор муносиб.

Қирмиз гулбаргга мовий шабнам ярашгай,
Гулоб базмига латиф ҳамдам ярашгай,
Тўнкарилган косага шам ҳам ярашгай,
Дўсту ёрларга олқиш, алёр муносиб.

Узмай шароб тутиб турсанг инсонга
Беш кунлик бу ҳаёт тегарми жонга?
Ҳасадга, тухматга, дардга, хижронга
«Йўқ!» «Асло!» «Ҳеч қачон!»

«Зинҳор!» муносиб.

Қўлда мудом кўза ё қадаҳ бўлса,
Майи ноб қалқиниб ёқа доғ бўлса,
Бармоқлар шилинса ё қадоқ бўлса,
Малҳамга кўзлари хумор муносиб.

Дилдош улфатларим, садақа кетай,
Умр тугамасдан тугамасин май.
Бир алёр тўқидим сиз учун атай,
Шеърим ёқса, қадаҳ такрор муносиб!

ЖОНИМ

Жонимдан тўйганман, ҳаётдан панд еб,
Ким сўз очса, қалбим ярасин очар.
Агар ўлиб кетсам ўксимагин, деб
Ўлиб кетай агар, юрибман ночор.

Кўрган куним қурсин, кунимни кўрдим,
Юзлаб юзсизларга бўлдим юзма-юз.
Худо урганларга ўзимни урдим,
Йўлдан урган билан кетдим изма-из.

Азизам, ўзинг айт, бедилда не дил?
Ўт-ўлан ичра ўт ичрадир ўлан.
Азизам, эгилсанг осмонга эгил,
Сухбат қур кўнглини қурганлар билан.

Кимга керагим бор? Яшашга йўқ эп...
Қўлсиз, оёқсиз ғам юрагим очар.
Агар ўлиб кетсам хафа бўлма, деб
Ўлиб кетай агар, юрибман ночор.

ҚАЙДАДИР

Жонки, тополмас оромин,
орому жоним қайдадир?
Оромни жондан айирган
оромижоним қайдадир?

Озоридан минг ўргилиб,
кетмас эдимку қошидан,
Энди дегайман ўртаниб,
қоши камоним қайдадир?

Ўтдими даврим дебон
дардим зиёда кун сайин,
Давру даврон гултожи
аввалзамоним қайдадир?

Пойига гуллар сочиб,
жоним пойандоз йўлига,
Руҳими тез айлаган
руҳи равоним қайдадир?

Неча ой хуфтон дилим,
тундек қоронғу кундузим,
Кўнглима ёғду сочар
моҳитобоним қайдадир?

Ким сўрар ишқда товон,
бошдан товоним бўлди чўғ,
Ёр демас, сўрмайди ҳеч
ул нотавоним қайдадир?

Яхшидир ўзи, вале
сўзи ёмондир бунчалар,
Иқболинг дер, эй худо,
яхши-ёмоним қайдадир?

МЕЪЁР

Ёмғир меъёридан ошмасин, илло
Ёғин айланмасин жалага, селга.
Обиҳаёт бошга бўлмасин бало,
Обираҳмат кулфат сочмасин элга.

Илоҳим, ҳаддидан ошмасин шамол,
Эпкин айланмасин довул, бўронга,
Буғдойпояларим топмасин завол,
Заҳматлар етмасин дехқон, чўпонга.

Ўчоққа мос бўлсин ўтин ва қалов,
Турмушга зарурат гулхан эрта-кеч,
Лекин ўчоғидан тошмасин олов,
Ёру кўкни тутун қопламасин ҳеч!

Меъёрида ширин нозу неъмат ҳам,
Эви билан бўлсин эркалик, шўхлик.
Ҳеч қачон ҳаддидан ошмасин одам,
Бугун шунга боғлиқ борлик ё йўқлик.

ЎХШАЙДИ

*Қайда бўлсанг сен билан
Севгим яшар, ёр-ёр...
Муҳаммад Юсуф*

Қизлар айтган ёр-ёрда
Армон борга ўхшайди.
«Висол оқшоми»да ҳам
Хижрон борга ўхшайди.

Келинчакнинг боши ҳам,
Кўзи намга ўхшайди.
Йиғлаб-йиғлаб сўнгги дам
Кўникканга ўхшайди.

Дугонаси недандир
Хабардорга ўхшайди.
Изтиробга, ташвишга
Сабаб борга ўхшайди.

Куёвбола паришон,
Майли йўққа ўхшайди.
Мажнун бору ёнида
Лайли йўққа ўхшайди.

Келин-куёв кўнгилсиз,
Дили ғашга ўхшайди.
Севгисиз ҳаёт, эссиз,
Тузсиз ошга ўхшайди!

Менинг хаёлим бузган
Аламимга ўхшайди.
Келин менга хат ёзган
Аллакимга ўхшайди.

МАКТУБ

Сендан мактуб олдим: бўм-бўш бир варақ,
Юрак сенсиз бўм-бўш деганингми бу?
Ёки оқ ниятга ёзувсиз бир шарҳ,
Ёки бўш кўнглимга тутдингми кўзгу?

Ёки муз ўлкасин эслатиб шундоқ
Ёдга солмоқчисан қиш-қаҳратонни?
Ёки совуганман деддингми мутлоқ,
Беҳуда ўтларга солма деб жонни.

Менга хат ёз деган бўлсанг, эҳтимол...
Ипак қоғозингга лабимни босдим.
Кўчамда шовуллаб оқаркан шамол,
Сенинг мактубингга шу шеърни ёздим.

МЕН ЎЗИМНИ ЕНГДИМ

Мен ўзимни енгдим – сени унутдим.
Яна бакор келди кучли иродам.
Яна гул ҳаётга юзимни тутдим,
Яна эл қатори одамман, одам.

Аммо йўл қўймайман унутишингга,
Чеккан жабрим учун тортгайсан жазо.
Кечалар шарпадек кириб тушингга
Эслатавераман мен – Иқбол Мирзо.

Китоб муқовасин эшикдек очиб,
Ўрнашиб оламан фикру ўйингга.
Қайгаям борардинг замондан қочиб,
Қўшиғим бостириб кирар уйингга.

Абадий тирикдир шоир қарғиши,
Мен ютсам, сени деб изтироб ютдим.
Алвидо! Буёғи худонинг иши,
Мен ўзимни енгдим – сени унутдим.

БОТИРЛАР

Юртни мардлар кўриб келаётирлар,
Ватан деса, жони нисор ботирлар.
Баланд-пасти кўриб келаётирлар,
Бургутми ё лочинми, сор ботирлар.

Алпомишга Барчиндек ёр муносиб,
Сизни ўйлаб, қиз юраги потирлар.
Исмингизни юрар тумордек осиб,
Унутмангиз буни зинҳор, ботирлар.

Ботирлар-ов, элнинг сара аскари,
Сиз уйғоқ, эл осойишта ётурлар.
Тангри, ёвнинг юзин қилгин тескари,
Ёв дегани туллак, маккор, ботирлар.

Катта бобом қалам йўнган қиличда,
Найза билан кўшиқ ёзган шоирлар.
Бировга қўл узатмаган илинжда,
Кўмакка қўл берган такрор ботирлар.

Ботирларим толқонни тоғ демаслар,
Тоғни толқон қилишга ҳам қодирлар.
Саболарнинг йўлин тўсган эмаслар,
Бўронларга метин девор ботирлар.

Ўралмаса гулзор пайҳон бўлмасми?
Ўз боғини пулламасми шотирлар?
Кўздан қочирмайлик номард, нокасни,
Улар иблис билан ҳамкор, ботирлар!

Сиз оламдан ҳамиша огоҳ бўлинг!
Кимлар фурсат пойлаб писиб ётурлар.
Эл бахтига омон бўлинг, соғ бўлинг!
Ёнингизда Иқбол ҳам бор, ботирлар!

ЮР

Жамла, йиғвол ўзингни,
Ўзингни мустаҳкам қур!
Бериб қўйма тизгинни,
Ўзингдан олдинда юр!

Давр чопсин изингдан,
Чўғ сачрасин сўзингдан.
Ортада қолма ўзингдан,
Ўзингдан олдинда юр!

Ўв, бола, демасинлар,
Тез бўл-а, демасинлар,
Э, ўл-а, демасинлар,
Ўзингдан олдинда юр!

Қадамларни санама,
Он, дамларни санама,
Одамларни санама,
Ўзингдан олдинда юр!

Ҳақ йўлин тутай десанг,
Одамдай ўтай десанг,
Бобонгга етай десанг
Ўзингдан олдинда юр!

«ВАТАНГА ҚАСАМЁД» ҲАЙКАЛИ ПОЙИДА

Она деган сўзга эгиздир Ватан,
Она дуосидан қутлуғроқ не бор.
Темурий қалбида меҳр жўшаркан,
Зако кўзи билан қарайди Меъмор.

Рамзий тамсилларда ибрат мужассам,
Бир лаҳза ўзлигим кўргандек бўлдим.
Муқаддас меҳробдан боқаркан онам,
Пойида тиз чўкиб тургандек бўлдим.

Ҳеч кимга ҳеч қачон бўлмагай қарам,
Она юрт қошида тиз чўккан ўғлон.
Энг улуг қасам бу – онага қасам,
Энг буюк қасам бу – юртга, бегумон!

Гоҳо жон койитгинг келмайди зинҳор,
Ризқи рўз, тинчликка йўқдек ниҳоя.
Аммо човути шай калхатлар ҳам бор,
Неки азиз бўлса, шартдир химоя!

Юртдошим, ҳайкални айлаб зиёрат,
Рухингни мардликка ўргатгил сен ҳам.
Ватанга қасамёд қилгил ва абад
Уни юрагингга ўрнатгил сен ҳам!

НАЗАР

Битта дарахтга қараб
Бири танбур кўряпти,
Бири тандир кўряпти.

Битта тулпорга қараб
Бири наслини ўйлар,
Бири қазини ўйлар.

Битта чаманга қараб
Бири гулни кўряпти,
Бири пулни кўряпти.

Битта сулувга қараб
Бири бахтли бўлсин дер,
Бири менга қолсин дер.

Битта гўдакка қараб
Бири келажак дейди,
Бири сўлажак дейди.

Бири бирига қараб...
Бирда шайтон кўринар,
Бирда инсон кўринар.

БУЛОҚ

Булоқ кўзёшининг асл асоси
Анов чўқкиларда, туманли тоғда.
Менинг ғуссаларим манбаи, рости,
Ўсмирлик ёшимда, жуда йироқда.

Булоқ кўзёшидан тиниқиб ичиб,
Чанқоғи босилиб, йўлчи миннатдор.
Шеърларимни ўқиб, ёришиб ичи
Яна севиб қопти, дегувчилар бор.

МАРФИЛОНГА БОРГИМ КЕЛМАЙДИ

Марфилонга боргим келмайди,
Борсам алам ўрайверади.
«Кумуш яхши юрибдими», деб
Ҳамма мендан сўрайверади.

Сўрайверар кўча, гузарлар,
Сўрайвериб кўнглим бузарлар,
Кумушойдан, ойгина қиздан
Қандоқ қилиб умид узарлар.

«Яхши», дейман, «шукур, соф-омон,
Келиб қолар, дейман, Марфилон...»
Қаролмайман Офтобойимга,
Ич-ичидан куяр, бағри қон.

Сўроқ белгисидек янги ой
Эргашади, тинмай сўроқлар.
Кумушини сўрайди мендан
Кумуши йўқ тилла равоқлар.

Бирдан жимиб, тўхтар ўйиндан —
Қизчаларнинг саволчаси бор.
Юз эллик йил бўлди — қўйнимда
Кумушойнинг рўмолчаси бор.

Марфилонга боргим келмайди,
Борсам қайғу ўрайверади.
«Кумуш яхши юрибдими» деб,
Ҳамма мендан сўрайверади.

КАММИ?

Куюнчагим, куюнма,
Куйиб кетганлар камми?
Дийдордан тўймай жондан
Тўйиб кетганлар камми?

Ёрмозорда ёр қатор
Армон кучоқлаб ётар.
Бошига сочиб тупроқ
Уйиб кетганлар камми?

Кимгадир жуфтиҳалол,
Вале толеи увол,
Гул умрини келида
Туйиб кетганлар камми?

Юрак-бағри эзилиб,
Киприкка ёш тизилиб,
Ёр исмини ўғлига
Қўйиб кетганлар камми?

Кўнглимни бузма, гулим,
Кўнглимни эзма, гулим,
Тўйдан кейин эрини
Суйиб кетганлар камми?

ШОГИРД

Устозга гул тутган баъзи нокаслар
Мушт кўтариб келар шогирд қасдига.
Устозга тишлари ўтмаган пастлар
Шогирдга ташланар хуморбосдига.

Яшаш чидаганга чикқан, жон жўра,
Кимнинг мушти, кимнинг юраги қадок.
Ҳаёт мактабида устоздан кўра
Ғанимлари кўпроқ бераркан сабоқ.

ЗЎРДАН ЗЎР ЧИҚАДИ

«Зўрдан зўр чиқади», хайқирди кимдир,
«Зўрдан зўр чиқади», деди ҳавойи.
«Ҳақ гап!», тиззасига муштлиди Темур,
«Маъқул», деб жилмайиб қўйди Навоий.

ЖАВОБ

Кўп китоб ўқидим ёшлик кезимда,
Гоҳи Фарб, гоҳи Шарқ хушимни олди.
Атай ёдламадим, лекин эсимда –
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Ўзбекдек самимий, ўзидек тоза,
Бешик боласининг кўзидек тоза,
Ўспирин ошиқнинг сўзидек тоза
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Муҳаммад Юсуфдан куйлар ирмоқлар,
Тоғни тилимлаган кийиксўқмоқлар,
Оқ чўгирма кийган момақаймоқлар...
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Ким бор тагин она халққа қайишган,
Қайғусидан чўккан, бахтидан жўшган.
Куйчи шоир эди кўклардан тушган,
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Узр, эй шоирман, зўрман деганлар,
Номаъқул бузоқнинг гўштин еганлар,
Сўзга нўноқлару гапга чечанлар,
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Айланиб бағри кенг Ўзбекистонни
Секин гапга солинг мўмин дехқонни,
Шоир деса, эслар Маҳаммадجونни,
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Софдил инсон эди шоир бўлиб ҳам,
Қулади паймона лим-лим тўлиб ҳам.
Энди қутилмасми сиздан ўлиб ҳам,
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

Мужмал сатрингизни ким ёд олади?
Эшитса чумчуқлар ҳам дод солади,
Қолса, сиздан фақат иснод қолади,
Муҳаммад аканинг шеърлари қолди.

«БОБУРНОМА» ИЛҲОМИ

Замон фарроши бўлсайдим,
шу замонни супургайдим,
Димоғимга тутиб енгим,
тўрт томонни супургайдим.
Супургайдим ҳаром лукма,
ҳаром айшу тарабларни,
Супургайдим ҳам товоқни,
ҳам қозонни супургайдим.
Ювардим кул билан ойни
доғидан холи бўлгунча,
Исларини узиб, юлқиб –
ки осмонни супургайдим.
Кўз ёшимдан сепиб сувлар
гузарларга, кўнгилларга,
Хиёнатни, ҳасад, ўчни
ва гумонни супургайдим.
Супургайдим хурофотни,
жаҳл, худбин раёсатни,
Ўрлатиб чангини кўкка
оломонни супургайдим.
Кичик Мирзо бўлиб Иқбол
улусга яхшилиқ айлаб,
«Ёмонлиқ бўлмағай бўлғай»
ҳар ёмонни супургайдим.

ФАҚАТ БИЗ БИРГАМИЗ

Бир куни дарахтни тарк этар япроқ,
Яланғоч новдалар титрар асабий.
Висол оқибати хижрондир, бироқ
Фақат биз биргамиз, жоним, абадий!

Бир куни ўзанин ташлайди дарё,
Сахролар гул бўлар, водийлар сахро.
Елкамдан кетмайди хуш бўйинг асло,
Фақат биз биргамиз, жоним, абадий!

Бир куни юлдузлар учар пойма-пой,
Сайёралар топар ўзга жойдан жой.
Бир куни Заминни ташлаб кетар Ой,
Фақат биз биргамиз, жоним, абадий!

Бир куни ўзидан тонар Кун, аён,
Лахзада руҳ билан видолашар жон.
Фақат сен кетмайсан мендан ҳеч қачон!
Фақат биз биргамиз, жоним, абадий!

МЕНИНГ БАҒДОДИМНИНГ ҚИЗЛАРИ

Бодомқовоқ, қийиқ кўзлари,
Бегонадан тийиқ кўзлари.
Қуралайми, қийиқ кўзлари?
Менинг Бағдодимнинг қизлари.

Ғўрлик пайтим, бебошлик пайтим
Сизни ташлаб кетибман дайдиб.
Мана, келдим бош эгиб қайтиб,
Менинг Бағдодимнинг қизлари.

Умримда кўп таннозни кўрдим,
Сухбатлашдим, ўтирдим, юрдим.
Ҳаммасидан чиройли юртим –
Менинг Бағдодимнинг қизлари.

Кўз бўяш йўқ, улама соч йўқ,
Назар қаттиқ – бунга илож йўқ.
Қайда бўлмай сиздан кўнглим тўқ,
Менинг Бағдодимнинг қизлари.

Оҳанжама сўзлар бегона,
Меҳнат билан туғма дугона,
Иқболжони учун ягона
Менинг Бағдодимнинг қизлари.

Ойхонлари, Дилраболари,
Дилнозлари, Гулҳаёлари,
Кумушлари ва Раънолари...
Менинг Бағдодимнинг қизлари.

Асли, манов ерим сизники,
Кўздан тўккан терим сизники,
Ҳамма яхши шеърим сизники,
Менинг Бағдодимнинг қизлари

Ой қизларим, ойдайд тўлинг сиз,
Ойдин бўлсин юрар йўлингиз.
Мен учун ҳам бахтли бўлинг сиз,
Менинг Бағдодимнинг қизлари!

КУНИ КЕЧА УЧРАШДИК

Куни кеча учрашдик, бироқ
Маҳаллангда ўсгандайман мен.
Хуштак чалиб гоҳ ўйинқароқ,
Гоҳ йўлингни тўсгандайман мен.

Катта синфлардан қизғониб,
Ўн йил бирга ўқигандайман.
Бирдан йигит бўлиб уйғониб,
Исмингга шеър тўқигандайман.

Қўрғончадан тўйдан қайтишда
Қўлларингни топгандайман-а.
Бошим гангиб, кўргандай тушда
Тутқаторда ўпгандайман-а.

Ҳарбийда хўп соғинганим бор,
Ой сени эслатиб ўтарди.
Сен мени кутардинг интизор,
У пайтларда қизлар... кутарди.

Куни кеча учрашдик, бироқ
Бирга-бирга ўсгандайман мен.
Гаплар отиб гоҳ ўйинқароқ,
Гоҳ йўлингни тўсгандайман мен.

СИЗ...

Мудом ёруғ бўлсин дарчаларингиз!
Менга кўчиб ўтсин барча дардингиз!
Мен сизни авайлаб чарчамадим ҳеч,
Сиз кўнглим оғритиб чарчамадингиз.

Гоҳо ёмон қараб, гоҳ қарамасдан,
Гоҳо ёлғон кулиб, гоҳ кулиб ростдан,
Гоҳо эркаланмай, эркаламасдан,
Сиз кўнглим оғритиб чарчамадингиз.

Кимнинг қўлини сал узоқ тутдингиз,
Қайгадир кетдингиз, шошиб кетдингиз.
Ёнимдан кўрмаган бўлиб ўтдингиз,
Сиз кўнглим оғритиб чарчамадингиз.

Ёш бола эмасдим, кўпни кўргандим,
Ҳамминг устидан кулиб юргандим.
Лек сизга боладек қаттиқ ўргандим...
Сиз кўнглим оғритиб чарчамадингиз.

Хоҳласанг оласан, агар шоҳ берса,
Қаёққа борасан, Тангри – Ҳақ берса.
Нима ҳам дер эдим, Сизга завқ берса...
Сиз кўнглим оғритиб чарчамадингиз.

КУЗДА

Кузда учиб кетар бахт қушлари ҳам,
Омад ҳам бетайин қушга айланди.
Кеча туйғуларни кўклатган кўклам
Бугун жон сўраган қишга айланди.

Шароб ичмай туриб, юрардим сархуш,
Бошимдан юлдузни эларди гардиш.
Кунларим кечарди кўрган каби туш,
Энди ўша кунлар тушга айланди.

Мен ҳам ишонмасдим, аввал айтсалар,
Товоним силаган майин майсалар
Ётсам, юрагимга урар найзалар...
Қош каби майсалар нишга айланди.

Сен нени биласан, осмондаги қиз?
Баҳордай билдирмай қарийди бу хис.
Эсиз, ёшлигимиз, севгиларимиз...
Бугун севги оддий ишга айланди.

АЙЛАНАЙ

Кўзмунчоғинг қўйма асти, дилдорим,
Ай, айланай, нозикниҳол қақдингдан.
Кузагимни хушбўй этган баҳорим,
Ай, айланай, атиргулим, аtringдан.

Икки кўзим маним, икки дагарим,
Сўзи новвот, қилиқлари шакарим,
Мирзо Улуғбегим, Мирзо Анварим,
Ай, айланай, сабза урган хаттингдан.

Майиз бўлиб саратонда куйган эл,
Боласидан даласини суйган эл,
Яхши кунни фақат тўйга қўйган эл,
Ай, айланай, киприкдаги гардингдан.

Баъзан кўнгил учун кўнгил сўралар,
Ким термулар, кимдир секин мўралар,
Ай, дўстларим, улфатлару жўралар,
Ай, айланай, номардингу мардингдан.

Омон эди орзу, тилагим кеча,
Тангрим, боқдинг чуқур юрагимгача,
Бедаво дард бердинг суягимгача,
Ай, айланай, танлаб берган дардингдан.

ОВОРА

Яқин ҳам келолмай, узоқ кетолмай,
Ернинг атрофида йўлдош овора.
Заминни бир текис чаман этолмай
Миллиард йил нур сочиб қуёш овора.

Баҳор сизга бермиш гулдан зеб, сарпо,
Мендай ўткинчига энди не парво.
Ўйин билан бандсиз шўҳ ва бепарво,
Хиноли бармоқда тўптош овора.

Қизбола бош билан дунёни англаб,
Ақл билан чертиб оласиз танлаб.
Ўзларин дардларин ўзлари тинглаб,
Мендай неча телба, бебош овора.

Қачонки, ўзандан узилади сув –
Уч кун тўхтаб қолса, бузилади сув.
Юрагим остида эзилади сув,
Кўзимга чиқолмай кўзёш овора.

ПУШАЙМОН

Энг бой одам мен бўлардим,
Пушаймондан фойда бўлса.
Кўнгли тошдан тош дилбарни
Соғинаман қайда бўлса.

Ўн бешимда қолдим севиб,
Уйда юрак сиқар эди.
У ҳам кўлоб сувлар сепиб,
Яна сувга чиқар эди.

Сувни бурардим тескари,
Агарда гап сойда бўлса.
Қоши бахмалдай дилбарни
Соғинаман қайда бўлса.

Ой юзидан қайтган нурлар
Юзларида қамашарди.
Ўн беш кунлик ойда дилбар
Менга жуда ярашарди.

Ботмас эди кундузлари
Бундай чирой ойда бўлса.
Ойга боқиб, ул дилбарни
Соғинаман қайда бўлса.

Аразлашиб қолдик бир кун,
Уч кун ўтди, кечирмади.
Юрагимни босди тутун,
Сувлар сепиб ўчирмади.

Нима дейсиз, қизлар барин
Гап-сўзлари майда бўлса.
Ўзимдай содда дилбарни
Соғинаман қайда бўлса.

Ухлаёлмай кечалари,
Кундузлари гангиб юрдим.

Икки йилча кўчалари
Саратонда чангиб турди.

Бир гапириб, ўн кулардим
Калишлари лойда бўлса.
Кўнгли муздан муз дилбарни
Соғинаман қайда бўлса.

Кўкрагимни бериб ерга
Ўйлаб, ўйга етолмайман.
Келиб-келиб кимга эрга
Текканини айтолмайман.

Бундан ортиқ азоб борми,
Бир кўча, бир жойда бўлса.
Тошкентга кетдим. Дилбарни
Соғинаман қайда бўлса.

Синдирмайди йиллар кимни,
Туйғуларни силлиқлайди,
Хар кўрганда юрагимни
Капалаклар қитиқлайди.

Узр, олдим вақтингизни,
Кошки, гапдан фойда бўлса.
Нима қилай, ўша қизни
Соғинаман қайда бўлса.

ОНАЖОН

Гоҳо сизнинг борлигингиз унутдим,
Йўлларимда зорлигингиз унутдим.
Умидлари кесилган бу дунёда
Ёлғиз умидворлигингиз унутдим.

Фаниматим, омонатим – онажон.

Ошно топдим, валекин дўст топмадим,
Оққўнгилли бир қоракўз топмадим.
Шамолларга совурдим гул сўзларни,
Лекин Сизга бир ширин сўз топмадим.

Фаниматим, омонатим – онажон.

Баъзан фалак менга бағритош келди,
Ишонганим фанимга йўлдош келди.
Омад кетса, ҳамма кулди устимдан,
Фақат Сизнинг кўзингизга ёш келди.

Фаниматим, омонатим – онажон.

Фурсат ўтиб, сочга қиров қўнаркан,
Севги оташлари аста сўнаркан.
Барча туйғу алдамчи ва ўткинчи,
Ёлғиз она меҳри собит қоларкан.

Фаниматим, омонатим – онажон.

Ҳоки пойингизни кўзимга сурай,
Ўзим ярим кўнглингизни тўлдирай.
Бир чеккага суриб қўйиб дунёни,
Ўғил бўлиб, ёнингизда ўлтирай.

Фаниматим, омонатим – онажон.

БИЛСАНГ ЭДИ...

Кел, деганда, ноз қилмасдан келсанг эди,
Гул берганда, қайрилмасдан олсанг эди.
Ўзинг қандоқ яхшилигинг биласан-у,
Сени қандай севишимни билсанг эди!

Бу дунёга озиб-ёзиб бир бор келиб,
Наҳот ўтсам хижронларда бағрим тилиб?
Сен юрасан дардим билмай, қадринг билиб,
Сени қандай севишимни билсанг эди!

Музни қандай куйдиришни биласан-а,
Суймагани суйдиришни биласан-а,
Лайлолардан қолган ишқни биласан-а,
Сени қандай севишимни билсанг эди!

Чора истаб бечораман мен чорасиз,
Феълинг сабаб иккимиз ҳам оворамиз.
Ичи қора қиз экансан, э қора қиз!
Сени қандай севишимни билсанг эди!

Етти иқлим, сув-ҳавони биласан-у,
Бешта қитъа, ер-самони биласан-у,
Менга қара, ҳар балони биласан-у!
Сени қандай севишимни билсанг эди!

ДИЛИМ ХУФТОН

Дилим хуфтон, кундузимни тундай қилиб,
Учрашувга келмади у, шундай қилиб.
Хўрликларим келиб кетар туриб-туриб,
Энди уни унутайин қандай қилиб?

Исминни ҳеч айтолмасди, уяларди,
У жилмайса, кун чиққандай туюларди.
Исмин айтсам, оламга нур қўйиларди,
Энди уни унутайин қандай қилиб?

Кўзим юмиб очсам агар, соғинардим,
Чекиб дардлар, ёзиб хатлар соғинардим,
Бармоқларин ўпиб, баттар соғинардим,
Энди уни унутайин қандай қилиб?

Дилим хуфтон, кундузимни тундай қилиб,
Ваъдасида турмади у, шундай қилиб.
Балки бир кун сўзларини унутарман,
Кўзларини унутайин қандай қилиб?

Худо, дейман, ғамга тўлсин юраклари,
Мени ўйлаб, адо бўлсин юраклари.
Бировларни севмай ўлсин юраклари...
Энди уни унутайин қандай қилиб?

НИМА ҚИЛАЙ

Нима қилай, баргдан гул кўп чаманзорда
Ўхшашингни тополмасам нима қилай?
Гулбаргича дил бўлмаса сен дилдорда,
Юрагингни ўполмасам нима қилай?

Нима қилай, қоракўзим, нима қилай?
Икки олам аро ўзим, нима қилай?
Қошларингдан пора кўксим, нима қилай?
Кўзларингни тутолмасам, нима қилай?

Дард берарда сахий, бахтга хасис менга!
Зардаларинг, аччиқларинг лазиз менга.
Сен турган жой пойтахт менга, азиз менга,
Фарғонамга кетолмасам, нима қилай?

Не сайёдсан, не жаллодсан, не золимсан!
Тиғида нур ярқираган ҳилолимсан!
Умидимсан, орзуимсан, хаёлимсан...
Ўйлаб, ўйга етолмасам, нима қилай?

Бир бандиман, сенки ҳурсан, нима қилай?
Кўкда бўлсанг, ерда юрсам, нима қилай?
Шу ҳолимга яхши кўрсам, нима қилай?
Ўхшашингни тополмасам, нима қилай?

ПАХТА

Курсдошларимга

Дала. Мезон. Қизлар. Тарози.
Пахсали дуволлар. Исмсиз қирлар.
Юлдуздек титраниб учган овозим,
Тиззани қучоқлаб ўқилган шеърлар.

Олов теграсида қайнаган ўлан.
Юракдек қонталаш чинор япроғи.
«Севсам, ўлдирарлар. Севмасам, ўлам...»
Ва ҳисобчи қизнинг нигоҳи...

У кунлар ўтдилар, бироқ ўйласам
Қуёш имиллайди, куним ўтмайди.
Энг машҳур хофизнинг қўшиқлари ҳам
Ўша ўланларга етмайди.

Тошкентнинг тошлари эзар танимни,
Тошқатор йўлларда ризқимни тердим.
Бугун сени қанча соғинганимни
Ҳисобчи қиз, ўзинг ҳисоблаб бергин!

Ҳасратларим оғир, қўйсам синдирар
Ҳар қандай тарози паллаларини.
Бунда юрагимни ахир ким билар,
Ким қўрган Ёзёвон далаларини?!

Олисида исмимни айтиб норози
Ерларга эгилар нонбеҳи шоҳи.
Дала. Мезон. Қизлар. Торози
Ва ҳисобчи қизнинг нигоҳи...

ЎЗБЕК ЧИРОҚЛАРИ

Ким қора чироққа мой топган чоғлар,
Тўшак сўкиб, пилик эшган замонда –
Зухро юлдузидек мавжланиб порлар
Ўзбек чироқлари Афғонистонда.

Тортилган симлардек туташган томир,
Менинг ҳам бенаво наволарим бор.
Мени ҳам кечалар босар хавотир,
Унда макон топган боболарим бор.

Афғон деган мухр босилган қачон,
Қайдасан мардумнинг ўғай онаси?
Нахотки бу замин машқ учун майдон,
Янги қуролларнинг синовхонаси?

Сўйла, ҳаётми шу – на нажот, на эрк,
Домо-дам қиёмат шайланиб турса.
Ўлимтик ахтарган ўлаксахўрдек
Жангари учоқлар айланиб юрса.

Мен туғилиб ўсган Қўштегирмонда
Қийиққа тугилган тишлоқ ноним бор.
Қандахор йўлида – Ажалдовонда
Қизил иблис тўккан қирмиз қоним бор.

Ё қайғу, ё севинч кўзга берар ёш,
Йўлчи юлдузларим чорлаб турибди.
Мозори Шарифда қўнглимдек нурпош
Ўзбек чироқлари порлаб турибди.

Қишда қор сўрасанг бермайди нокас,
Оби раҳмат – сувни қизғонар бадкор.
Аммо дўстнинг қўли муаллақ қолмас,
Оқибати бутун Инсонлар ҳам бор!

Савоб ва саховат ўзбекка мерос,
Шу боис кулбалар зиёга тўлди.
Навойнинг руҳи шод бўлгани рост:
Боболарим қабри нурафшон бўлди.

Ғафлатдан сесканиб уйғонар дунё,
Тиниқ тортар Темур сув ичган булоқ.
Боболар чироғин ёқибсиз, илло,
Ҳеч қачон ўчмагай Сиз ёққан чироқ!

ЎШАНДА

Ўшанда (оқ осмон, қўнғир ер гувоҳ...)
Исмимни биларди қайрағоч барги.
Юрагим томида ётган қизғалдоқ
Капалак ҳақида қўшиқ айтарди.

Ўшанда

Ўзим ҳам олов эдим-да,
Тушовини узган тойга ўхшардим,
Акамнинг чопонин илиб эгнимга
Қирда
куюн билан кураш тушардим.

Ўшанда

жилғалар чучук тил билан –
Эркалаб, тошларнинг бошин силарди.
Чиғаноқлар эса суюқ дил билан
Тошнинг ковагида аччиқ йиғларди.

Ўшанда (оқ осмон, қўнғир ер гувоҳ...)
Димоғим туярди лазиз мунгларни.
Ховузнинг тубида ёлғиз гулимоҳ
Ўтли оҳлар урса, ёниб тинглардим.

Ўшанда

шамолни севарди оғоч,
Булутлар яшарди ғамли, ўксиниб.
Тутундан қорайиб кетган қалдирғоч
Сувларга урарди қизғиш қўксини...

Ўшанда (оқ осмон, қўнғир ер гувоҳ...)
Дилимни биларди мажнунтол барги.
Кифтимда йўқ эди зиғирдек гуноҳ,
Йўқ эди кафтимнинг заррадек гарди –
Ўшанда мен сени яхши кўрардим...

СОБИҚ АСКАР

Зулфизар қизгина,
қўлларинг ўпиб,
Кўзимда ойнадек яхлади ёшим.
Эсладим,
кафтига куҳлаб, ер тешиб,
Сибирларда қолган ўн саккиз ёшим.

«Яна келинг», – дейсан нигоҳинг билан,
Кўксимда вижирлар хасратнинг тоши.
Эслайман,
қатора – баҳайбат илон,
Сибирларга кетар ўн саккиз ёшим.

Қошларинг камондек тортилар таранг,
Тутдек тўкилади сўнги бардошим.
Билмайсан,
ўқ отиш майдонларида
Жувонмарг бўлганин ўн саккиз ёшим.

Зулфизар қизгина,
олов қизгина,
Ўн саккизга кирган митти қуёшим,
Бугун ухлатмайди,
чақирар яна
Сибирда адашган ўн саккиз ёшим.

Кетурман,
кутмагин, келмасман қайтиб.
Мен, ахир, йигирма учдан ҳам ошдим!
Сибирда музлайди исмингни айтиб
Ўн саккиз... ўн саккиз... ўн саккиз ёшим...

БИРИНЧИ СЕВГИ

Тўрт фасл баҳор эди,
Тўрт тараф гулзор эди.
Сен бор эдинг, тилимда
Бир қўшиғим бор эди:

«Гулижоннинг кўзидан
Охулар уялади.
Кипригини кўтарса,
Осмонлар суянади.
Гулижоннинг бўйига
Оламнинг гули етмас.
Уни олиб бергали
Отамнинг пули етмас...»

Сени мендан айирди
Кўзлари кир аёллар,
Мени мендан айирди
Илдизи йўқ шамоллар.

Кетди ёшлик, кетдинг сен,
Дил йиғлар, дил куйинар.
Дилда кексайган қуёш
Ўз нурига суянар.

Менга, қаламқошлигим,
Қаламми керак эди?
Тобутим тўлдиргали
Аламми керак эди?

Юраккинам лим тўлди,
Кўзёшларим сим бўлди.
Сен ойларга айландинг,
Гулижон, мен ким бўлдим?

Тўрт фасл баҳор эди,
Тўрт тараф гулзор эди.
Мен бой эдим, дилимда
Бир қўшиғим бор эди.

САРАТОН

Енглик либослардан воз кечди шахар,
Елкалар яланғоч, яланг, оч кўзлар.
Олисларда эса сувлар сепишар
Кўйлаклари билан чўмилган қизлар.

Шаҳар қизғонмайди хиёбонларин,
Сунъий кўлинию қайиқларини.
Аммо дил кўмсайди сокин боғларнинг
Олмалар оқизган ариқларини.

Шаҳар кўп нарсани менга ўргатди,
Ҳаммасини санаб, айтиб бўлмайди.
Шу ерда суюгим ва дийдам қотди,
Энди қишлоққа ҳам қайтиб бўлмайди.

Тонгда деразамдан синиқ нур тушар,
Не тонгким, бугун ҳам намлидир кўзлар.
Ахир тушимда ҳам сувлар сепишар
Кўйлаклари билан чўмилган қизлар...

УЙҒОНИШ

Хувиллаган дунё, хувиллаган қалб,
На қувонч, на райҳон, на ғам, на ялпиз...
Қип-қизил қумларни кечдим юз йиллаб,
Ўзим билан ўзим яшадим ёлғиз.

Бир куни ой билан тиллаша туриб,
Хис қилдим юрагим оғирлигини.
Кўклам селларидек қоним гупириб,
Англадим яшашим зарурлигини!

Осмонни қучоқлаб ётганим тунда
Муҳаббат, ой каби кирдинг ёдимга.
Булутлар оққувга айланди зумда,
Юлдузлар тўпиллаб тушди ёнимга.

Елкамда елкандай қанот барқ урди,
Бир гўзал қуш бўлдим эртақдагидай.
Ёввойи шодликда азот хайқирдим –
Титради коинот этаклари-да!

Титради коинот этакларида
Кирпидек ғужанак бўлган оламлар,
Қуёш тифин чархлаб елкаларида
Қип-қизил қум кечиб юрган одамлар...

Юмшоқ шамолларни қўзғатиб учдим,
Каҳқашон – шиддатим қолдирган оқ из.
Сенинг оламингга боряпман, кутгин,
Осмонни қучоқлаб ётган ғамгин қиз!..

ХАЗОНДЕК СОЧИЛДИ НЕЧА БОР ТАҚВИМ

Хазондек сочилди неча бор тақвим,
Юрак ҳам тўкилди япроққа ўхшаб.
Шамолда соврилдим, сойларда оқдим,
Сен ҳамон ўшасан, сен ўша-ўша.

Зулфинг қўнғироғи бармоғимдандир,
Дудоғинг гуллатган – биринчи бўса.
Энди у кунларга етмоқ гумондир,
Сен ҳамон ўшасан, сен ўша-ўша.

Сени қучиб ухлаб, яна тушимда –
Кўриб уйғонардим соғиниб, қўмсаб.
Мени мендан ўзга инсон тушунмас...
Сен ҳамон ўшасан, сен ўша-ўша.

Кун сайин орамиз олис ва олис,
Балки кутарсан ҳам хазонлар тўшаб.
Сен ҳамон тириксан, мен эса ёлғиз...
Сен ҳамон ўшасан, сен ўша-ўша.

ТЕЛБА ХАЁЛ

Ҳилол бешик каби чайқалди аста,
Гулчин дарбозага суюндим хаста.
Бугун йиғламасам, эрта кулмасман,
Рухимни ҳилолга белагим келди,
Оёғингни қучиб йиғлагим келди.

Сарпойчан дарахтлар дардим билмади,
Музлаган куртаклар бағрим тилади,
Кўнгил бир гуллаган фасл тилади,
Кўнгилни қуёшга боғлагим келди,
Оёғингни қучиб йиғлагим келди.

Ўргимчак тўрини дарёга солдим,
Тилло балиқ тутиб, зиёга солдим,
Ўзимнинг жонимни балога солдим.
Шу ширин жонимни сақлагим келди,
Оёғингни қучиб йиғлагим келди.

Деворлар оқланди кўзим ўнгида,
Чинорлар оқланди кўзим ўнгида,
Мозорлар оқланди кўзим ўнгида,
Бир лаҳза ўзимни оқлагим келди,
Оёғингни қучиб йиғлагим келди.

Бармоқларинг нозик... сочим силама!
Ў, бу тентакона орзу, биламан.
Мен ҳозир боламан, ўксик боламан,
Кўз ёшдай мусаффо йилларим келди,
Оёғингни қучиб...
Оёғингни қучиб...
Оёғингни қучиб йиғлагим келди.

СЕВГИЛИМ

Севгилим,
дилсизлар дилларимизни
Тошбўрон қилсалар, вайрон қилсалар,
Тиканлар қопласа йўлларимизни,
Сен аччиқ йиғласанг,
Улар кулсалар,

Севгилим,
севгини севмаган зотлар
Қаро айласалар оқ асотирни,
(Дарғазаб пишқирса қутурган отлар)
Гўрдан чиқарсалар
Қоработирни,

Севгилим,
мен жангга кираман, жангга,
Қароғингдан тийра жола учун ҳам,
Осмонни бўйайман қирмизи рангга
Чап кўксингда мажруҳ лола учун ҳам!

Севгилим,
Бу сўқиш оғир бўлади,
Қонларим оқади, қонлари оқар,
Ана, яраланган ой ҳам қулади,
Қон сачраган қуёш қизариб боқар...

Севгилим,
ёв қочар сичқон инига,
Музаффар ботиринг тин олар хорғин.
Қилич жойланади қайта қинига,
У аста чўзилар...
Бор энди, боргин!..

Севгилим,
омондир хийлагар кампир,
У мени алдайди, авраб-алдайди,
Қўлу оёғимга солади занжир,
– Қоработир, мана ёвинг, ол! – дейди.

Севгилим,
алвидо...
Етиб келмадинг,
Сўнгги илинж билан қотди кўз нурим.
Мухаббат қудрати – қалдиروقқа тенг,
Афсус, қалдиروقдек қисқадир умр-им-м...

Севгилим,
лутф этмак шунча мушкулми?
Қўл чўзмоқ шунчалар келдими малол?
Ахир, бу ёлғон-ку, ахир, тушунгин,
Ахир, бу – эртақ-ку, ахир, бу – хаёл...

ЗУЛФИЯГА ҚАРАМА

«Зулфияга қарама,
Нақ энангни кўрасан!
Мени яхши кўради,
Сўра, кимдан сўрасанг!»
Калтак ерди Абдулла,
Калтак еб ҳам қайтмасди.
– Ол-э, ўша Зулпини,
Керакмас! – деб айтмасди.

Ақлли қиз Зулфия,
Хаммасини билади:
Менга кўзи тушганда
Мийиғида кулади,
Дарслар кирмас қулоққа,
Самоларда хаёлим:
Зулфиянинг қўллари
Ипакдайин мулойим...
Китобимнинг ичида
Жилмаяди суврати.
Мени яхши кўради,
Мени яхши кўради...

... Йиллар ўтди, Абдулла,
Хаёт биздан кулди-я.
Сену мендек йигитдан
Воз кечди-я Зулфия!
«Зулфияга қарама,
Нақ энангни кўрасан!
Мени яхши кўради,
Сўра, кимдан сўрасанг!..»

Ақлли қиз эди-ку,
Хаммасини биларди:

Менга кўзи тушганда
Мийиғида куларди.
Мен-ку, майли...
Сениям
Тоза аҳмоқ қилди-я.
Биз ҳарбийда юрганда
Тегиб кетди Зулфия...

Китобимнинг ичидан
Учиб тушар суврати,
Севмаганман мен уни,
Абдул яхши кўради!
Йиртаман деб сувратин,
Йиртолмайман ҳар куни,
Севмаганман мен уни!
Севмаганман мен уни!..

АРИҚЛАР ЮЗИДА

Ариқлар юзида юзарди ховур –
Кумуш балиқларнинг иссиқ нафаси.
Қор бости чинорлар шохига довур,
Чинорлар – қорларнинг сояси.

Музлар қучоғида исинди видо,
Узилган тор каби ажралишдик биз.
Сиз мағрур кетдингиз уйгача, аммо
Нечун йиғлаб борди этикларингиз?..

Деразадан гулдек қарайсиз энди,
Кўчадан кас-нокас ўтади турфа.
Аччиғингиз келар, эслатса мени
Тахмонга китобдек тахланган кўрпа.

Ўзингизни алдаб яшарсиз тинмай,
Сизни-ку овулар эртақларингиз.
Соҳибга ичиккан кучукчалардай
Мунғайиб ётади этикларингиз...

ЧОРЛАСАНГ

Чорласанг бормасми эдим, гулёрим,
Шиддатдан кўзимни оғритиб, ёшлаб.
Иккала кафтимда тутиб баҳорни,
Тишимда лабингдек ғунчани тишлаб.

Ўртада қир каби ётар қирқ фасл,
Кечиб билармидим қирқта анҳорни.
Аммо сени ўйлаб яшнайверар дил,
Мен қайга қўяй бу улкан баҳорни?!

Исминг – шахристонни иситган байзо,
Айтсам, сен келмайсан – битмас карашма.
Оддий бир ҳикматни билармисан ё:
Шаҳар осмонига ой ҳам ярашмас.

Мен токай яшарман ўзимни қучиб,
Овуниб гардуннинг хийлоси билан.
Чорласанг, борардим тойирдек учиб,
Қўйнимда кўкламнинг ҳавоси билан.

Қаноти бўлса ҳам учмас балиқлар,
Исминни тутмасанг, қушлигим бекор,
Шижоат уммоннинг тубинда ухлар,
Мен билан қўшилиб қарийди баҳор.

Биламан, қисматим кўзингдек қаро,
Мени чорламассан, учиб бормасман.
Сен менинг исминни билмассан ҳатто,
Сен ўзинг баҳорсан, менга зормассан!

ГУНОҲ

Синиқ ой сарғайиб кезаркан кўкда,
Томларда шуълалар арпасин илғаб,
Занжирини силтаб, айқирди кўшпак:

- Хавф!
- Хавф!!
- Хавф!!!

Аёл мискин эди.

Ҳис қилди аёл –

Қайдадир эрини ўпарди бир қиз.

Кенг ҳовлида ёмон сиқилди аёл,

Бир кечада қувраб, тўкилди наргис...

Тонггача ҳовлида тинмади занжир,

Кўшпак сахаргача бетоқат ҳурди.

Аёл ҳам гуноҳга қўл берди охир –

Тушида биринчи севгисин кўрди.

ЎЗБЕК ЎҒЛИ

Икки дарё ўртаси – кенг дастурхон,
Туз тотгансан, тузлигингни унутма.
Дастурхонни белбоғ қилиб ўстирган
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

Садарайхон букилгани – сўлгани,
Эр йигитнинг эгилгани – ўлгани.
Йўл бермагил душманларга кулгани,
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

Ўзбек десам, жаранглаган тор келур,
Ундан олдин номус ила ор келур.
Бургут келур, лочин келур, сор келур,
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

Унутмагил насабингни, зотингни,
Умид билан отанг қўйган отингни.
Асра эрта кунингни – зурёдингни,
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

Бўшамасин зинҳор ёғоч бешигинг,
Қулф кўрмасин дарвозаю эшигинг.
Йиғилмасин супадаги тўшагинг,
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

Кўпга келган кулфатларга чап берма,
Маҳмадана майналарга гап берма.
Кўнгил обод бўлсин, сиртга зеб берма,
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

Ночор қолсанг нокас қўлини тутма,
Арслонсан-ку тулки йўлини тутма.
Ўзингдан ўзгадан марҳамат кутма,
Ўзбек ўғли, ўзлигингни унутма!

СЕНГА БАРМОҒИМНИ ТЕГИЗМАЙМАН

Сенга бармоғимни теккизмайман, Ой,
Сенга нафасимни еткизмайман, Гул,
Лекин осмонимдан кеткизмайман, Ой,
Исмингни бировга айткизмайман, Гул.

Сени ҳамма яхши кўрадим, Ой,
Тегрангда айланиб юрадим, Гул.
Термулиб, хўрсиниб турадим, Ой,
Сенга шаккар элаб берадим, Гул?

Ой, фалак тоқида ягона гулсан,
Гул, ерга сайр учун тушган ойдирсан.
Ой, қўлим синмасми, бандингдан юлсам,
Гул, кўзим оқмасми, сени қайирсам?

Айланиб, бўғзимдан кесмайсанми, Ой,
Қонимдан аршгача ўсмайсанми, Гул?
Тош бўлиб қабримни босмайсанми, Ой,
Гул, мендан илгари тўзмайсанми, Гул?

Сенга лабларимни теккизмайман, Ой,
Сенга зиёнимни еткизмайман, Гул.
Бироқ осмонимдан кеткизмайман, Ой,
Исмингни ҳеч кимга айткизмайман, Гул!

ЎТАР

Рухингни эзади чилла куйлари,
Муסיқа юракдан зор бўлиб ўтар.
Тошкентнинг ёмғири довондан нари –
Фарғона томонга қор бўлиб ўтар...

Фарғона томонлар туманли, лойли,
Тумани чиройли, лойи чиройли,
Во ажаб, бугун ҳам Кумуш ва Лайли
Сочлари белида дор бўлиб ўтар.

Мен кимни ахтардим, нени изладим?
Кимга эрмак бўлди гўзал хисларим?
Синфдош қизларим, дилдош қизларим –
Кимларга кўнгилсиз ёр бўлиб ўтар.

Марҳум дўстни ўйлаб, ортади ғуссам,
Шум хаёллар ёвдек қайтади, қувсам.
Жўралар тизилиб келар кўз юсам,
Бори йўқ, йўқлари бор бўлиб ўтар.

Ҳар ким ҳам ўзини чандон аяйди,
Савалаганда ҳам аяб савайди.
Ҳар кимса ўзини одам санайди,
Ўзининг юкига нор бўлиб ўтар.

Ҳар кимнинг ёмондир умр йўлдоши,
Эсиз йигит ёши, тузсиз нон-оши.
Фарзандига қараб эгилар боши,
Кенг дунё кўзига тор бўлиб ўтар.

Тошкентнинг ёмғири довондан нари –
Фарғона томонга қор бўлиб ўтар.
Кимга тоғ кўринса бировнинг қири –
Хор бўлиб, хор бўлиб, хор бўлиб ўтар.

БУ ДУНЁГА КЕЛГАНИМ

Бу дунёга келганим –
У дунёга сафарим.
Бу дунёни енгганим –
У дунёда зафарим.

Қачонки пишти лойим,
Висолдир муддаойим.
Бу дунёда хатойим –
У дунёда зарарим.

Ишқ қадимий масалдир:
Ҳам заҳар, ҳам асалдир.
Иккисига коса бир,
Асалдайин заҳарим!

Гул ичиндан топганим,
Оёқларин ўпганим,
Ман санингман, сан маним,
Сочинг белга камарим.

Бердим неча талофат,
Дўстлар, қилманг маломат.
Бу дунёда ҳаловат –
У дунёда хатарим.

Адашдимми, толдимми,
Зулматларга қолдимми.
Тўғри йўлга сол энди,
Эй кўзлари ахтарим!

Эй гўзалим, ёлғизим,
Эй қуёшим, қамарим,
Эй яқиним, олисим,
Эй асалим, шаккарим!

Икки кўзим икки шам,
Тун адо бўлмас ҳечам.
Сен билан кечган кечам –
У дунёда сахарим!

ШУНДА

Шунда
ёноқларинг ловулладилар,
Шудринг жаранглади гулбаргга томиб,
Сочларинг елкангда шовулладилар,
Кўзларингни юмиб... кўзларингни юмиб...

Шунда
мен ўзимни койидим ёмон:
Нега сени ёмон кўрибман, дунё?
Шунда
қудратингга келтирдим иймон,
Ўзингга санолар айтдим, раббано!

Шунда
асал исин туйди думоғим,
Кўрдим – еллар елар капалак қувиб.
Титради тараддуд билан дудоғинг,
Кўзларингни юмиб... кўзларингни юмиб...

Шунда
бор умримга афсуслар чектим,
Қузғун қанотидан ёмғир кутибман.
Чорак аср яшаб, юз марта севдим.
Ох, кимни севишни билмай ўтибман!

Шунда
кўзларимни очди муҳаббат,
Тошқинлар ўтдилар қалбимни ювиб.
Севгилим, сен энди кетмагин фақат
Кўзларингни юмиб... кўзларингни юмиб...

БИР ЛАҲЗА

Бир лаҳзада сенга баҳор бўлар куз –
Толеинг бир лаҳза жилмайиб боқса...
Муҳаббатим билан келдим юзма-юз,
Ер ости йўлида... фақат бир лаҳза.

Умрим тупроқ эди, айлана тупроқ,
Оёғим остида тупроқлар оқти.
Бу бахт – бир-бирига томон кавлаб чох,
Нихоят учрашган тутқунлар бахти!

Бир лаҳза бўлса-да, яшадик бирга,
Дилдан тупроқ кетди, кўздан кетди кир.
Мен нечун шукрона айтмай тақдирга,
Мен уни кўрдим-ку, кўрдим-ку, ахир!

Азиз қадамжолар мен учун тамом,
Уларга таъзимлар қилай нега мен?
Ҳар куни шошаман ер ости томон,
Фақат ўша жойга бошим эгаман.

Бугун сескантирди, бир совуқ савол,
Тилимни тишладим, тишларим синди.
Наҳот, ер устида бизга йўқ висол,
Наҳот, ер остида кўришсак энди?!

КУЗ

Уч кунда куз келди.
Дунё қариди.
Тераклар бош чайқаб қолдилар маъюс.
Тошлар ўрмалайди анҳор қаърида,
Анҳор қайларгадир шошади хануз.

Кўпириб боради қўнғир булутлар,
Ҳадемай ёмғирзор бўлади пайдо.
Ерга қулоқ босиб ётади ўтлар,
Ерданми келади бу мунгли наво?

Мана, устунларга ўралар шамол,
Мана, сув юзига тошади сепкил.
Зериккан, асабий қариқиз мисол
Кўйлаklarин йиртиб ташлар атиргул.

Пешайвонда намли патларин тараб,
Зағчалар ўзига беради оро.
Булут келаётган томонга қараб
Дунё сузиб борар охиста, дунё...

ОҚШОМ

Оқшом юлдузларни ҳилол уйғотар,
Дарё тўлқинларин шамол уйғотар.
Қайдасан, эй шамол олиб кетган гул?
Мени шу аламли савол уйғотар.

Оқшом юлдузларга боқиб йиғладим,
Дарё тўлқинида оқиб йиғладим.
Менам дарё бўлдим, сел-селоб бўлдим,
Юрагим олмадай қалқиб йиғладим.

Тақдирга тан бердим, шукрона айтдим,
Тупроққа айланиб, тупроққа қайтдим.
Аммо оқаверди асов юрагим
Оқшом юлдузлари чақнаган пайти!

Оқшом юлдузларни ҳилол уйғотар,
Дарё тўлқинларин шамол уйғотар.
Сени тушларимда кўриб, чақирсам,
Мени бир бегона аёл уйғотар.

БИЛГИМ КЕЛАР

Бағрида қўнғироқлар қўмилиб кетган сахро,
Неча жайронлар ағнаб, чўмилиб кетган сахро,
Этикларнинг қўнжидан тўкилиб кетган сахро,
Сахро, менинг аламим кимники,
билгим келар.

Шовуллаб турган дарё, довуллар урган дарё,
Соҳиллар бузган дарё, ороллар қурган дарё,
Азалдан абадгача қондек югурган дарё,
Дарё, менинг аламим кимники, билгим келар.

Чексиздан чексизгача чўзилиб кетган само,
Юлдузларни кафтида тангадек отган само,
Кўксига қуёш ботган, ойни уйғотган само,
Само, менинг аламим кимники,
билгим келар.

Эй билиб турган дунё, эй кулиб турган дунё,
Шамоллардан қамишдек букилиб турган дунё,
Кўнглида юки борга юкиниб турган дунё,
Дунё, менинг аламим кимники, билгим келар.

Бегонага гина йўқ, гина қилмасман асло,
Сен ёр топдинг муносиб, менинг
ёримдир худо.

Сени эслагим келмас, қийналгим
келмас, аммо,
Аммо, менинг аламим кимники,
билгим келар.

КЎРДИМ

Воҳада гуллаган боғ кўрдим,
Боғ ичра гулсиз бир шох кўрдим.
Юракка қарадим – доғ кўрдим,
Сочингда бир тола оқ кўрдим.

Оғриди кўнглимнинг энг туби,
Унутиб эдимми маҳбубам?
Бу, балки, битмаган мактубим,
Сочингда бир тола оқ кўрдим.

Ошиқиб ўтдим мен, дил шошди,
Мени капалаклар алдашди.
Ўзимдан кетдиму адашдим,
Сочингда бир тола оқ кўрдим.

Бир умр интилиб нурга мен,
Бир толим нур топдим зўрға мен.
Бу менинг айбиммас, тўғрими?..
Бу менинг айбиммас, тўғрими?..

Сочингда бир тола оқ кўрдим...

БАРМОҚЛАРИНГ

Бармоқларинг бирам нозик,
Лабинг, эй бокирам, нозик.
Юракда бор ярам нозик –
Бу ҳам иноятдир манга.

Олов кўрдим андалибни,
Сани гул деб алданибди.
«Айт, ёқмасин бул ғарибни...» –
Сандин шикоятдир манга.

Баҳрасизман бўйларингдан,
Хабарсизман ўйларингдан.
Кетолмасман кўйларингдан –
Бу йўл ҳидоятдир манга.

Ситамларинг агар оздир.
Керак – боғла, керак – остир!
Жабру жафоларинг ростдир,
Васлинг ривоятдир манга.

Умидим бор, дилинг топсам,
Бир қаро кун қўлинг топсам,
Ўпиб сўнгра ўлим топсам,
Ушбу кифоятдир манга!

ЎТЯПМАН

Бағримдан биёбон яралгани чин,
Бир ён – Дашти қипчоқ, бир ён –
Чин-Мочин.

Қўнғироқ овозинг, қўнғироқ сочинг.
Қўнғироқларингни кутиб ўтяпман.

Беҳад сабоқ бермиш менга гарди дун,
Ўтди Афлотун ҳам, кетди Фаридун.
Уларга боқмасдан хануз бағри хун
Ҳижрон китобларин титиб ўтяпман.

Сен кеча хонзода эдинг беписанд,
Қул эдим оёғу қўнгли кишанбанд.
Ҳазратдан қолган ишқ достонин банд-банд,
Сўзма-сўз қайтадан битиб ўтяпман.

Юзингдаги парда – мавжланган сароб,
Симларин чўғ қилиб эсмоқда офтоб.
Очиқсам, ич-этим ерман, эй моҳтоб,
Чанқасам, кўз ёшим ютиб ўтяпман.

Қайрилма кипригинг ҳаққига қасам,
Дунё гумроҳ эди гар мен келмасам.
Дилда гоҳи умид, гоҳида алам,
Дунёнинг қўлини тутиб ўтяпман.

МЕТРОДА

Метрода сайр қилиб юрмайди ҳеч ким,
Биров ишдан қайтар, биров сайрдан.
Кимдир ҳамроҳларин кузатади жим,
Кимдир рўзномани икки айирган.

Мен ҳам қайтаётган эдим уйимга,
Юмушлардан толиб, хаёлга толиб.
Бекатдан сен чикдинг оппоқ қуюндай,
Кўнглимга чирпирак ғалаён солиб.

Гўё танимадинг. Тутқични тутиб,
Маънос жилмайганча толдинг хаёлга.
Тургим, боргим келди. Элни унутиб,
Сени кўмгим келди минг бир саволга.

Ёдимда чакнади қасамёдларим,
Бир замон сеники бўлган ҳаётим...
Ёнингга бормадим, бора олмадим,
Ўзимни аядим, сени аядим.

Кейин тушиб кетдинг. Сезмадинг гўё,
Қайрилиб боқмадинг, эй сунъий йўлдош.
Мени аядингми, ўзингними ё?
Қиз қалби қизғалдоқ эмас, тилсимтош!

Муҳаббат – пуч нарса, муҳаббат – ёлғон!
Орзулар, қайғулар, туйғулар – майда.
Биламан, пойимда йиғлайди хазон,
Негадир уйга ҳеч боргим келмайди...

АФСУС

Телефон гардишин айлантираман,
Қўнғироқ чорлайди сени беҳуда.
Мен сени жудаям яхши кўраман,
Овозинг эшитгим келади жуда.

На чора?
Кечмишдир энди ҳаммаси,
Лабингга лаб қўйиб ичганим бўса...
Бизни боғлармиди шу чувалган сим,
Тақдир ришталари узилган бўлса.

Тақдирга тадбир йўқ.
Хоҳ йиғла, элан,
Бу эпкин ўйнайди кўнгил кулини.
Ахир тўсолмайсан кипригинг билан
Кўзларингга тўлган қайғу селини.

Мен сени ҳалиям яхши кўраман,
Товушинг эшитгим келади жуда.
Телефон гардишин айлантираман,
Қўнғироқ чорлайди, аммо беҳуда.

Кўҳи Қофга қадар кетардим, Лайлим,
Кўзингни бир бора кўрмоқлик учун.
На чора?..
Бу чархга қурбим келмайди,
Афсус, бу гардишга етмайди кучим.

МЕНИ ДЕСА...

Осмонимни обод қилган қамар эдинг,
Балолардан сақлагучи тумор эдинг.
Кўзларимга мудом кўзи хумор эдинг,
Йўлларимни ёшинг билан ювар эдинг,
Мени деса жонингни ҳам берар эдинг.

Жон чекардинг озор етса гар жонимга,
Минг алдасам, ишонардинг ёлғонимга.
Ногоҳ тикан ботар бўлса товонимга
Тиканларни кипригингда терар эдинг,
Мени деса жонингни ҳам берар эдинг.

Гулми эдинг, боғдан ўзим юлганмидим,
Қулми эдинг, сени сотиб олганмидим.
Бир кун ёлғиз қолишимни билганмидим...
Нечун менга ҳайрат ила қарар эдинг,
Мени деса жонингни ҳам берар эдинг.

Япроқларга шодон-шодон сўйлардим мен,
Гулбоғларга пинҳон-пинҳон бўйлардим мен,
Сени ўпиб, бегонани ўйлардим мен,
Асли менга сен ҳаммадан керак эдинг,
Мени деса жонингни ҳам берар эдинг.

Йўқсан, сени йўқлаб йўллар қарагим йўқ,
Юрак ютиб борай десам, юрагим йўқ.
Ўзимга ҳам энди мени керагим йўқ,
Мени ҳатто мендан зиёд севар эдинг,
Мени деса жонингни ҳам берар эдинг.

ҚАЧОНДИР

Қачондир довдираб турган қулунлар,
Қуёшни илк бора кўрган қулунлар,
Туёғи чалмашиб турган қулунлар
Учқур саман бўпти аллақачонлар.

Қачондир ургандим йиғлаб бошларим,
Пойдевор бўлибди чўтир тошларим.
Кулайми-йиғлайми, азиз даштларим
Боғу чаман бўпти аллақачонлар.

Қачондир осмонни ағдарарди ҳам,
Димоғим ачишди, кўзга келди нам:
Мени елкасида кўтарган акам –
Қадди камон бўпти аллақачонлар.

Қачондир кўзида кўргандим юлдуз,
Юзи олма каби таранг ва қирмиз.
Менга рўмолчасин берган ўша қиз –
Ранги сомон бўпти аллақачонлар.

Қачондир бу ердан юзим буриб мен
Юрибман, юрибман, тинмай юрибман,
Олисида холимни билмай юрибман –
Менга ёмон бўпти аллақачонлар!

ЭСИМДА

Эсимда ҳамма-хаммаси:
Кўзлар. Бармоқлар. Гул. Атир...
Сиз ҳам унутмагансиз,
Мактубларингиз йўлдадир.

Эхтимол эртага оларман,
Майлига, битта сўз, бир сатр.
Энг муҳими, мен биламан –
Мактубларингиз йўлдадир.

Умрим шамолларга кулгу,
Саргашта айлади тақдир.
Адашиб-адашиб келар-ку,
Мактубларингиз йўлдадир.

Хаётим ўзгарар батамом,
Кўнглим кўзадек тўладир.
Сархуш яшайдирман, ҳамон –
Мактубларингиз йўлдадир.

Ўн йил ўтибди. Ўн йил...
Бу менга ягона далдадир.
Хар тонг бир орзикиб олар дил –
Мактубларингиз йўлдадир.

ДЕРАЗА ПАРДАСИ

Дераза пардаси елкандай шишди,
Яна сени ўйлаб кўнглим увишди.
Сени олиб кетди қайси дарёлар?
Ҳамроҳинг бўлдилар қандай саболар?

Хонамга настарин бўйи бўйлади,
Сочлари райҳоним, сени ўйладим.
Бўйинг тўкилдими олис боғларга?
Кўнглинг кўникдими қарға, зоғларга?

Каптарлар бир-бирин суйиб ўпишди,
Хаёлим сен томон қуш бўлиб учди.
Сен нечун кетдинг, мен нечун кетказдим?
Қанотимга ўзим шикаст етказдим.

Дераза раҳига бошимни қўйиб,
Ўйладим, ёмғирсиз ўтдими тўйинг?
Йиғламадим, фақат хўрсиндим, холос,
Боладек жимгина ўксиндим, холос.

ТУБИДА ТОШ ДУМАЛАТИБ...

Тубида тош думалатиб сойлар ўтди,
Елкасида ярақ-ярақ ойлар ўтди.
Қамишларнинг бойламида найлар ўтди,
Сиздан теккан изтироблар ўтмади, ёр,
Кўзларимдан кўзларингиз кетмади, ёр.

Туёғидан тилло сочиб жайрон ўтди,
Неча кўшки обод кўнгли вайрон ўтди,
Ҳаммаси ҳам бу ҳолимга ҳайрон ўтди,
Сиздан теккан изтироблар ўтмади, ёр,
Кўзларимдан кўзларингиз кетмади, ёр.

Рўмолини қанот қилган пари ўтди,
Кўз учида менга қарай-қарай ўтди,
Нигоҳлари жонимдан ҳам нари ўтди,
Сиздан теккан изтироблар ўтмади, ёр,
Кўзларимдан кўзларингиз кетмади, ёр.

Шамол ўтди, булут ўтди, ёмғир ўтди,
Қаҳратоннинг қадамлари офир ўтди.
Қоработир ўтди, Зухро, Тоҳир ўтди,
Сиздан теккан изтироблар ўтмади, ёр,
Кўзларимдан кўзларингиз кетмади, ёр.

Бир зум қалбим дарчасидан зиё ўтди,
Билмай қолдим чин ўтдими – рўё ўтди,
Сиз ўтдингиз бу дунёдан дунё ўтди,
Сиздан теккан изтироблар ўтмади, ёр,
Кўзларимдан кўзларингиз кетмади, ёр.

БИРДАН-БИР

Бирдан-бир ўйноқи, шаффоф рух елди,
Шаккар созурилди бебош шамолда.
Биринчи қор каби биринчи севги
Фақат осмондадир, фақат хаёлда.

Ерда кўзёшими ё сувми эди?
Билмадим, лекин қор эмас ҳар ҳолда.
Биринчи қор каби биринчи севги
Фақат осмондадир, фақат хаёлда.

Қадим қонунларни бўлмайдиганга,
Ким уни асраган, ким тутиб қолган?
Биринчи қор каби биринчи севги
Фақат осмондадир, фақат хаёлда.

Менинг сочларимга битсайди сезги,
Агар тил бўлсайди сенинг рўмолда.
Биринчи қор каби биринчи севги
Фақат осмондадир, фақат хаёлда.

Дарвоқе, бу ерга не сабаб келдим?
На савол, на жавоб бор бу аёлга...
Биринчи қор каби биринчи севги
Фақат осмондадир, фақат хаёлда.

КЎЗИМГА ИШОНМАЙМАН

Сочинг булоқ сувидек бармоғим аро тошди,
Вужудинг шамол каби қучоғим аро тошди.
Ҳилолни чилтор этиб, кипригинг чалди чолғу,
Юрагим селоб бўлиб, қароғим аро тошди:
«Кўзимга ишонмайман, наҳотки
ўзингсан шу?!»

Биринчи бор кузатдим нур сирғалиб оқишин,
Биринчи бор чақмоққа тўлдирдим қиз оғушин.
Биринчи бор англамсиз руҳга қоришди ёғду.
Биринчи бор ўзимга ёқиб қолди товушим:
«Кўзимга ишонмайман, наҳотки
ўзингсан шу?!»

Тунги чорбоғда анор тисирлаб ёрилади,
Энг сара доналари тупроққа қорилади.
Дилгир ётарман тинглаб, кўзга
келмайди уйқу,
Наҳот мудом камолдан заволга борилади?
«Кўзимга ишонмайман, наҳотки
ўзингсан шу?!»

Гоҳи шундайки, ўша чоғни топмоқ
мумкиндай,
Ўшандай қучмоқ яна шундай ўпмоқ
мумкиндай,
Яна кўрмоқ мумкиндай лабингда тоза кулгу,
Жавоби шарт бўлмаган гўзал сўроқ
мумкиндай:
«Кўзимга ишонмайман, наҳотки
ўзингсан шу?!»

КУЗНИ БЕЛГИЛАМАС

Кузни белгиламас биттагина қуш,
Қайғурманг бир дона япроқ сарғайса.
Ҳали бофингизда куртак отар ниш,
Ернинг ҳовуридек чайқалар майса.

Тасодиф деб билинг ранжитган бўлсам
Пайқамасдан янги қўйлагингизни.
Эхтимол хаёлга чўмганман бир дам,
Соғиниб баҳорий бўйларингизни.

Эсингизда борми?
Ҳеч ким йўқ эди,
Ҳеч нарса йўқ эди севгидан бўлак.
Қорнимиз муҳаббат билан тўқ эди,
Севгимиз – бошпана, севгимиз – қўйлак.

Тўпидан эртароқ учар тентакқуш,
Эртароқ сарғаяр энг заиф япроқ.
Ғожа эмасдир ёлғиз хўрсиниш,
Ишқ шамин ўчирмас биттагина оҳ.

Аммо эслайсизми?
Қўқон шамоли
Сочингизни ҳамроҳ айлаган пайти
Юзингизни икки кафтимга олиб,
Илк бор исмингизни бошқача айтдим.

Эслолмайсиз.
Маили, куюнманг зинҳор,
Жовдираб осмонга, боғларга боқманг.
Ёдимда, ўшанда бошланган баҳор
Битта сўз, битта қуш, битта япроқдан.

КЎНГЛИНГДА НИМА БОР

Тақдирга тан керак-ку, аммо,
Гоҳида ўзимга сиғмайман.
Кўнглимда бир тугун муаммо –
Кўнглингда нима бор – билмайман.

Биламан кипригинг ҳар бирин,
Чизаман кўзларинг тасвирин.
Вужудинг қўйнимда, асирим,
Кўнглингда нима бор – билмайман.

Биламан қайси ранг ёқишин,
Нигоҳинг айтади хоҳишинг.
Уйқумда танийман товушинг,
Кўнглингда нима бор – билмайман.

Биламан, лабингда болинг бор,
Зулфингда неча тор толанг бор.
Биламан, қаерда ҳолинг бор,
Кўнглингда нима бор – билмайман.

Дилдорим дейинми, дилбарим,
Беҳуда юракни тилганим.
Бир пулдир дунёни билганим –
Кўнглингда нима бор – билмайман.

КЎЗ ҚОРАСИ

Кўз қораси – юракдаги доғлардан,
Соч қирови ўтли-ўтли оҳлардан.
Мен дўстимни алқаб сўз айтай десам,
Алпомишлар бўзлаб чиқар чоҳлардан.

Қанча гуноҳ олдимда-ю изимда,
Нетай, ҳатто ўзим йўқман изимда:
Рух силтаниб, чиқиб кетар тизгиндан –
Шароб хиди келса кузги боғлардан.

Дўстим, бизлар бошқа-бошқа тақдирмиз,
Ўзимизча тўғридирмиз, ҳақдирмиз.
Балки қуртакдирмиз, балки баргдирмиз,
Лекин мева тиламасмиз шоҳлардан.

Ошиқ аҳли ё телба ё маст келган,
Сувдан сокин, майсадан ҳам паст келган.
Мен билганлар бари дилшикаст келган,
Кўнгил сўраб кўрмаганман соғлардан.

Дилга кулранг соя тушар зоғлардан,
Ё тош кўчар, ё сел келар тоғлардан.
Ғамли шеърлар ёзмас эдим, на қилай –
Ҳануз садо келмас Қўқон ёқлардан.

ЎЗБЕК

Манглайга кафт қўйиб олисга боқсам,
Эдилдан кўринар бўйларинг, ўзбек.
Туш каби жимирлаб минг йил оқса ҳам,
Номинг айтар Энасойларинг, ўзбек.

Нух тўфони, демак, қисмат шамоли,
Кимнингдир камоли, кимнинг заволи.
Саргашта кун кўрдинг оху мисоли,
Шундан ҳамон мунгли куйларинг, ўзбек.

Дили қонга тўлиб, кўзлари – ёшга,
Алп Тегин бир ҳикмат чегирди тошга:
«Бизнинг қайғумиз йўқ боладан бошқа...»
Боланга боғлидир ўйларинг, ўзбек.

Бир замон оловни илоҳ билган эл,
Қуёшга қарашни гуноҳ билган эл,
Ҳар бир босқинчини қўноқ билган эл,
Ёвга сўқмоқ бўлган куйларинг, ўзбек.

Исмингни айириб кечди асрлар,
Хонликни бекликка бўлган не сирлар?
Кентларга сочилган ўрда, қасрлар...
Қумдан қорилганми лойларинг, ўзбек.

Дил қўзғалса, элни тўхтатиб бўлмас,
Сел қўзғалса, гилни тўхтатиб бўлмас,
Занжир узган қулни тўхтатиб бўлмас,
Тиф бўлди ҳар битта мўйларинг, ўзбек.

Бўйнингдан кетган йўқ ҳали дор изи,
Қўй, қора кунларнинг ўчсин қораси!
Сен борсан – Темурнинг улўф вориси,
Осмонингга қайтди ойларинг, ўзбек.

Катта қишлоқ экан Париж, Лондон, Рим,
Даламни соғиниб эзилди кўнглим.
Дунё гўзали – сен, қадоққўл синглим,
Гўзалдир ўнгиган кўйлагинг, ўзбек.

Ҳафталаб йўл қараб сарғаймас Кумуш,
Тоғни толқон қилди бобомерос мушт,
Тин олди довонга боқиб Алпомиш,
Тоғларни қўпорди ёйларинг, ўзбек.

Қўлингни кўзимга сурай, отажон,
Ёнингда ул бўлиб юрай, отажон,
Яхши кунларингни кўрай, отажон,
Совимасин қўлда чойларинг, ўзбек.

Онажон, ҳаволи боғлар муборак,
Ҳандалак банд берган чоғлар муборак,
Келин юзидаги доғлар муборак,
Буғдойларга тўлсин уйларинг, ўзбек.

Сумбула – тўкинлик, тўйлар мавсуми,
Бир қўзғалиб олар боғбоннинг хуми.
Асли, бир сатрдир шеърим мазмуни:
Тўйларга улансин тўйларинг, ўзбек!

ИСТАГИМ

Истагим шу – қолсам эди шамол бўлиб,
Бошгинангда айланардим савол бўлиб.
Бошдан-оёқ гулбаргига ўрар эдим,
«Нега мени севмадинг?» деб сўрар эдим.

Дарду ғамим, изтиробим, кулфатларим –
Бош устимда чарх уради калхатларим.
Осмонларда қолиб кетган ойқиз ўзинг,
Бахтсизлигим сабабчиси ёлғиз ўзинг.

Тўйиб нафас ололмайман кўксим тўлиб,
Ҳеч бўлмаса қолсам эди ёмғир бўлиб.
Деразанга юзларимни урар эдим.
«Нега мени севмадинг?» деб сўрар эдим.

Тузалмайман, энди одам бўлолмайман,
Мактуб ёзиб саболардан йўллолмайман.
Жондан яхши кўраману кўролмайман,
«Нега мени севмадинг?» деб сўролмайман.

ЯНГИ ЙИЛ

Қор заррасин тутиб қололмас нигоҳ,
Гоҳ зарра нигоҳдан бағрим тилинди.
Қор ёғсин – ёпилсин изларинг, гуноҳ.
Янги йил, яхши йил бўлиб кел энди.

Қорми – кул остида милтирайди чўғ,
Кетганлар жон узиб кетмаганлар, йўқ!
Сенга етганлар бор, етмаганлар йўқ,
Янги йил, яхши йил бўлиб кел энди.

Дехқоннинг уйини тўлдир буғдойга,
Сабр бер мискинга, инсоф бер бойга.
Тинчлик, кўнгли тўқлик шоҳу гадойга,
Янги йил, яхши йил бўлиб кел энди.

Қирқ йилда бир йигит келар оламга,
Йигит юрагимни кўмма аламга.
Яна қирқ йил хизмат қилай онамга
Янги йил, яхши йил бўлиб кел энди.

Арчажон, юшатгил игналарингни,
Кел, ташла, аразу гиналарингни.
Кўкка чиқай босиб зиналарингни,
Янги йил, яхши йил бўлиб кел энди.

Кўк тоқига ҳилолчироқ илинди,
Ёруғ ғуссаларга ошно дил энди.
Киприклар ҳам оппоқ атиргул энди,
Янги йил, яхши йил бўлиб кел энди.

ЭСКИ ДАРД

Мулойим, беозор, гулгун капалак,
Қорақош капалак, дуркун капалак...
Қуртга айланаркан бир кун капалак,
Сенга нима керак, айт, нима керак?

Шоиргарчиликни тушунгинг келмас,
Қадимда эҳтимол севгандирман, бас!
Асиринг бўлганман, маҳбусинг эмас,
Сенга нима керак, айт, нима керак?

Рухимни қозонга солдинг – қовурдинг,
Умидимнинг латиф гулин совурдинг.
Қанча қўшиқларим кулин совурдинг,
Сенга нима керак, айт, нима керак?

Жон қуши ҳилпираб этмоқда парвоз,
Оқ юлдуз парпираб сўйламоқда роз.
Қўнглимга бурнингни суқма, илтимос,
Сенга нима керак, айт, нима керак?

Ненинг бадалига ўлпон сўрайсан,
Кимсанки, бетиним қурбон сўрайсан,
Сув ичида туриб уммон сўрайсан,
Сенга нима керак, айт, нима керак?

Кеча соғлом эди, соғ эди юрак,
Бугун тўнка бўлди кечаги терак.
Қуртга айланаркан бир кун капалак.
Сенга нима керак, айт, нима керак?

АЙЛАНАЙИН

Атрофингда айланади тўрт фасл,
Гул айланар, ўргилади қор сендан.
Ой айланар, ер айланар муттасил,
Энди ўзим айланайин, ёр, сендан.

Томирида гулоб оққан гулойим,
Гулдек яшнаб тур бахтимга, илойим.
Мени яхши кўрарканда худойим,
Энди ўзим айланайин, ёр, сендан.

Ўн олтида оққуш бўлдинг шайландинг,
Йигирмада тақдиримга бойландинг.
Ўттизингда алангага айландинг,
Энди ўзим айланайин, ёр, сендан.

Қул подшога борса, шоҳнинг иззати,
Подшо кулга келсаям шоҳ химмати.
Неки қилсанг ўзгармайди қиймати,
Энди ўзим айланайин, ёр, сендан.

Ҳамма ошиқ бугун менда жам бўлди,
Кўзларингни ўпсам кўзинг нам бўлди.
Қанча ўпсам яна шунча кам бўлди,
Энди ўзим айланайин, ёр, сендан.

Атрофингда айланади тўрт фасл,
Гул айланар, ўргилади қор сендан.
Ой айланар, ер айланар муттасил,
Энди ўзим айланайин, ёр, сендан.

ЮРТ ҚЎШИҒИ

Бобомнинг байти бор япроқларингда,
Момомнинг тафти бор чорбоғларингда.
Онамни эслатар райҳонинг, юртим,
Дадамнинг хиди бор тупроқларингда.

Сўлим Хонободдан Кийиксойгача,
Қутлуғ остонадан суюк ойгача,
Чироқлар юлдуздек порлар ҳар кеча,
Мудом ўт гурласин ўчоқларингда!

Тоғларинг бағрида лиммолим тилсим,
Минг йилким, мўйсафид Шоҳимардон жим.
Сангардак қўшиғин шарҳлай олар ким?!
Тилло қумлар ўйнар булоқларингда!

Мавлоно Лутфийлар улфатдир менга,
Шеър лутфи энг тотли суҳбатдир менга.
Улуғлар исми ҳам қувватдир менга,
Туғеним – ўйноқи тойчоқларингда.

Бир куйчи ўғлингман, баётим ўзинг,
Тилимнинг остида новвотим ўзинг,
Бағрим, жоним ўзинг, хаётим ўзинг,
Дил торим қалампирмунчоқларингда.

Қизғалдоқзорингда кўмилиб ётдим,
Биллур шабнамларда чўмилиб ётдим,
Дунёни унутдим, ўзни йўқотдим,
Мен ҳам ватан бўлдим кучоқларингда!

ҲИЖРОН

Бошим букиб қўйиб ўлим-азасиз,
Тўйга борган ўйинчидек шод хижрон.
Ёрсиз мазмунсизман, ёрсиз мазасиз...
Балки унга бегона ва ёт хижрон.

Ер юзида юлдуздан қўп бандалар,
Ҳаммасининг лабларида хандалар.
Нега ҳадеб битта одам танланар?
Нега фақат мени айлар ёд хижрон?

Мени хазон қилгудайин шашдинг бор,
Имконимдан минг бор узун дастинг бор,
Нима қилдим, менда нима қасдинг бор!
Сен ҳам гўё бир одамий зот, хижрон!

Ҳийла қилиб чиқиб бўлмас йўлингдан,
Уриб қочиб кетолмайман қўлингдан.
Тутқунингман, маҳкумингман, қулингман,
Осгил мени, отгил мени, сот, хижрон!

Толемга ёзилгани қарғишдай,
Бошқаларга висол оддий бир ишдай...
Мен замондан ортда қолган дарвишдай...
Дод дастингдан, дод дастингдан, дод, хижрон!

ЎЗБЕКИСТОН, ЁЛҒИЗИМ!

Ўзбекистон, онажоним, ёлғизим,
Боболарим кафтидаги юлдузим,
Жаннатлардан сувлар ичган илдизим,
Жаннат маконим менинг, Ўзбекистон,
Жон ичра жоним менинг, Ўзбекистон!

Самандарсан – оловлардан соғ чиққан,
Бузрукворсан – етти ўғли шоҳ чиққан,
Алпомишсан – кўксидан чақмоқ чиққан,
Ўлмас дostonим менинг, Ўзбекистон,
Жон ичра жоним менинг, Ўзбекистон!

Ялпиз атрин билмас дехқон бўлгайми?
Тинчлик қадрин билмас ўғлон бўлгайми?
Юртин севмас одам инсон бўлгайми?
Нури иймоним менинг, Ўзбекистон,
Жон ичра жоним менинг, Ўзбекистон!

Неча аср кўз ёшларин ютган эл,
Соҳибқирон қайтишини кутган эл,
Юртбошини суйиб, бошда тутган эл,
Ўзбекистоним менинг, Ўзбекистон,
Жон ичра жоним менинг, Ўзбекистон!

ОЙ ВА ҚУЁШ КАБИ...

Ой ва қуёш каби изчил изма-из
Ҳижрон – зулмат қувиб собитқадаммиз.
Бирлашмоқ қисматда йўқ экан, гарчи
Икки вужуддаги битта одаммиз.

Қўл ушлашиб тушар кўқдан лайлаккор,
Чечакларин жуфтлаб сочади баҳор.
Мен бунда зорман, сен унда интизор,
Икки вужуддаги битта одаммиз.

Бизни гўдак билиб ўйнади тақдир,
Устимиздан кулиб ўйнади тақдир.
Қўлларинг ушлашга қўймади тақдир,
Икки вужуддаги битта одаммиз.

Сенсиз маъносизман, сенсиз кимман, ким?
Ярим ой булутга беркинади жим.
Юрагим нимтадир, эй гўзал ярмим,
Икки вужуддаги битта одаммиз.

Синов бу, деймиз-да, бу кўҳна савдо,
Дунёни унутсин, дедими Худо.
Қиёматни кутсин, дедими Худо,
Икки вужуддаги битта одаммиз.

СУВРАТ

«Эслаганда кўринг... Кўргач эсламанг...»
Имзо. Сана. Расм – қоғоз... Севгилим.
Ҳаётдан ранг кетди ва тинди оҳанг,
Биздан суврат қолди холос, севгилим.

Хушбахт кунларимдан хотира – ёдгор,
Ўзимдан қизғаниб қарайман такрор.
Бахтнинг соясидан бўлак нима бор?
Биздан суврат қолди холос, севгилим.

На шахду на шиддат, на журъат қолди,
На аҳду на рағбат, на суръат қолди.
Тушда кўрган каби шу суврат қолди,
Биздан суврат қолди холос, севгилим.

Ҳеч қачон ҳеч кимга етмас-ку додим,
Етса, инобатга ўтмас-ку додим.
Армон шу – сувратда қотса ҳаётим,
Биздан суврат қолди холос, севгилим.

Сувратдек сарғайиб ўчар изимиз,
Мазмунин йўқотиб борар исмимиз.
Жисмимиз юрибди, фақат жисмимиз...
Биздан суврат қолди холос, севгилим.

ЁМОНЛАМА

Жа яхшисан ўзинг ҳам,
Ёмонни ёмонлама.
Менга қара эй одам,
Замонни ёмонлама.

Порлаб турар илми ғайб,
Чорлаб турар илми ғайб,
Учолмасанг кимда айб?
Осмонни ёмонлама.

Муздирсан ё чўғдирсан,
Балки билган йўқдирсан.
Отанг отган ўқдирсан,
Камонни ёмонлама.

Ўз-ўзингдан битдингми,
Бирдан кўкка етдингми,
Бошоқ тортиб кетдингми?
Сомонни ёмонлама.

Илик қоқиб еб бугун
Илигим тўқ деб бугун,
Чўнтаги йўқ деб бугун
Чопонни ёмонлама.

Эй одамзод зурёди,
Тасодифнинг бунёди.
Замон – худонинг оти,
Замонни ёмонлама!

КЎКЛАМОЙИМ

Кўкламойим сеп ёйди,
Табиатга зеб ёйди.
Ўйнаб-кулинг, деб ёйди
Бахмал дастурхон бугун.
Яхшилар меҳмон бугун.

Қикир-қикир жилғалар,
Қир-адирдан сирғалар,
Хулво тақиб сирғалар,
Булбул ғазалхон бугун.
Кўнгил фаровон бугун.

Бир ажойиб қувонч бу,
Бир фаройиб ишонч бу,
Яратиш завқи эзгу
Ҳаммамиз деҳқон бугун,
Барчамиз боғбон бугун.

Кеча кундуз тенг бўлди,
Олам бағри кенг бўлди.
Бир ёқаю енг бўлди
Дўсту қадрдон бугун,
Ўйнанг беармон бугун.

Қалдирғочим, хуш кўрдик,
Соғинганда туш кўрдик.
Самода бахтқуш кўрдик,
Турналар қарвон бугун,
Қуёшжон сарбон бугун.

Кўкламойим, бўйингдан,
Айланоийн тўйингдан,
Оқ гул сочиб қўйингдан,
Олам гулистон бугун,
Олам гулистон бугун!

КЕЧАГИНА

Кечагина ғўр шоир эдим,
Ғўр эдим-у, зўр шоир эдим.

Шеър тўқирдим дангал, қўрқмасдан
Ва ўқирдим ҳар гал қўрқмасдан.

Бугун эса ўйлаб ёзаман,
Битта шеърни ойлаб ёзаман.

Ғазал битсам, бирор жононга,
Тегмасмикан қуда томонга?

Атрофимда қиз кўп, аёл кўп,
Жавоб берай десам савол кўп.

На кўнглимни тўка оламан,
На ўғлимни сўка оламан.

Шаббодалар сўз бўлиб оқар,
Юлдузлар ҳам кўз бўлиб боқар.

Унвони бор катта шоирман,
Лек ўлгудай латта шоирман.

Кечагина ғўр шоир эдим,
Ғўр эдим-у, зўр шоир эдим.

МЕН КЕЛГАНДА

Мен келганда, келганимни билиб
бўлган экансиз,
Эшигингиз зулфинини илиб бўлган экансиз.
Юрагимни экиб лола кўкартирган мен эдим,
Гулларимни зарда билан юлиб
бўлган экансиз.

Йўл қурсин-а, йўл қурсин-а, йўлнинг
йироғи қурсин,
Турна бўйли, қил кўнгилли қизнинг
фироғи қурсин.
Шавқим тошиб, тоғлар ошиб келган
эдим соғиниб,
Жигаримни хуноб қилган ишқнинг
қийноғи қурсин.

Қошингизга қўл тегизсам кесармиди-йўқмиди?
Кесса агар жоним оғриб безармиди-йўқмиди?
Сиздан кетиб кўзёшимдан лолажонга
сув тутсам,
Сурх лоладай юрагингиз эзармиди-йўқмиди?

Севги умри уч йилдир, деб, кимлар айтган,
ойимқиз,
Бу эшикка уч бор келиб, кимлар қайтган,
ойимқиз?
Шоир севса, қайтиб-қайтиб, айтиб-айтиб
севади,
Ёмғир бўлиб дарчангизни кимлар чертган,
ойимқиз?

Уйдан чиқманг, шу рўзғорга керак бўлса
гар ёстиқ,
Отангизга болиш бўлинг, онангизга пар ёстиқ.
Билагимни болиш қилиб юлдуз санаб ётаман,
Армон менинг ёпинчигим, менга мудом
дард ёстиқ.

ЛАБИ ҒУНЧАДЕК

Лаби ғунчадек, тиши –
Қордек эди, ўйласам.
Ўртамизда нимадир
Бордек эди, ўйласам.

Қуралай кўзларининг
Қири билан қарарди.
Ўн уч ёшли қизчанинг
Сири билан қарарди.

Қоши қора қундуздек,
Бармоқлари ингичка.
Айёр бўлар қиз бола
Кирганида ўн учга.

Қайрилма кипригини
Пирпиратар атайин.
Мен бетоқат, безовта,
Нимасини айтайин!

Меҳрдан сал каттароқ,
Севгидан сал кичкина –
Ўн уч ёшдаман, бироқ,
Ухлолмайман тинчгина.

Қараб қўйса бошқалар,
Терим қизир – ор эди.
Айтдим-ку, орамизда
Нималардир бор эди.

Ўйин бошлади хаёт,
Қувалашиб кетдик биз.
Йўл чигал, манзил чалкаш,
Чувалашиб кетдик биз.

Нолимайман тақдирдан,
Шукр, каму кўстим йўқ.

Фақат кўнглим олида,
Кўнгил деган дўстим йўқ.

Тасаввур-да, у менга
Зордек эди, ўйласам.
Ўртамизда нимадир
Бордек эди, ўйласам.

Кўнгил деган зорманда
Тўлмас экан, дейсизми?
Одам зоти армонсиз
Бўлмас экан, дейсизми?

Энди ортга қайтиш йўқ,
Умр ўқдек, ўйласам.
Ҳамма нарсам бор, аммо,
Недир йўқдек, ўйласам.

ОЗОРЛАР ЕТДИ

Ёмфирлар сочилди, губорлар кетди,
Сенга гул тутолмай баҳорлар кетди.
Еллар ҳовучида уфорлар кетди,
Шамолча ҳимматим бормиди менинг?
Мендан сенга фақат озорлар етди.

Барча гўзалларни рашк қилгувчи – мен,
Бокмаса юрагин ҳам тилгувчи – мен,
Қўл етмас юлдузга интилгувчи – мен,
Дилимда иллатим бормиди менинг,
Мендан сенга фақат озорлар етди.

Оқшом умид билан чироғинг ёқиб,
Тошкент томонларга юрагинг оқиб,
Унсиз йиғлагансан расмимга боқиб...
Юрагим, билмадим, бормиди менинг...
Мендан сенга фақат озорлар етди.

Энди ҳар битта сўз – заҳарли тикан,
Эй, надомат юки бошини эгган!
Кошки, кўз ёшингга арзисам экан,
Бир пулик қимматим бормиди менинг
Мендан сенга фақат озорлар етди.

СЕЗАРМИКИНЛАР

Юрагим анордек узармикинлар,
Кейин кафтга олиб эзармикинлар?
Висолин қизғониб, жоним олганлар
Соғинчдан ўлганим сезармикинлар?

Менинг умрим умид, овунч йўлидир,
Ғуссага ўралган севинч йўлидир.
Сизнинг йўл эмас, бу – соғинч йўлидир,
Соғинчдан ўлганим сезармикинлар?

Бармоғи ингичка, қўнгли нозик қиз,
Шундоқ кўргуликни сиз ёзибмисиз?
Айтинг, шу савдога муносибмисиз?
Соғинчдан ўлганим сезармикинлар?

Мен йўқ гулшанда шод кезармикинлар,
Гул билан гулюзни безармикинлар?
Соғинч кўчасидан ўтмаган гўзал
Соғинчдан ўлганим сезармикинлар?

Бахт шу-да, қўлларинг қанот саналса,
Довоннинг тошлари новвот саналса.
Бахтлиман агар туш ҳаёт саналса,
Соғинчдан ўлганим сезармикинлар?

ЮРАГИМНИНГ ТУТУНИ

Тирик дарахт кесилди,
Қуримади ўтини.
Кўзимдаги ёшларим –
Юрагимнинг тутуни.

Тоғлар кўркам кўринар
Бошидаги қор сабаб.
Бошимдаги қировлар
Ул бевафо ёр сабаб.

Юпқаўчоқ бодомнинг
Илма-тешиқ кўзи бор.
Бодомчадек юракда
Тиконларнинг изи бор.

Қуз ёмғири ўчирди
Муҳаббатнинг ўтини.
Кўзда ёшимга сабаб
Юрагимнинг тутуни.

Аросатда ошиқлар –
Санокда бор, йўқ сонда.
Эсламасам, сен йўқсан,
Ўйламасам, йўқсан-да!

Думалаган тош борки,
Бир кун жойин топади.
Осмон қолмас юлдузсиз,
Осмон ойин топади.

Қор ёғади – сочилар
Бошимдан ишқ кукуни.
Кўзларимни ёшлатар
Юрагимнинг тутуни.

ҚАРАЙСАН

Маҳлиёсан кўзгуга,
Сочларингни тарайсан.
Қарамайсан кўнглимга,
Менга қачон қарайсан?!

Четга қараб пичирлаб,
Четга қараб куласан.
Ўйинчи қиз, шайтон қиз,
Бунча ўйин қиласан.

Қалқиб чиқар кўкка ой,
Қалқиб чиқар юрагим.
Сенга керагим борми,
Йўқми сенга керагим?

Мен қолиб бировлардан
Ҳолу аҳвол сўрайсан.
Қарамайсан кўнглимга
Менга қачон қарайсан?

Кўзингни бер кўзимга,
Бу шунчалар қийинми?
Севги сенга эрмакми,
Севги сенга ўйинми?

Сенга қараб қолганман,
Қалбимга ўт қалайсан.
Қарамайсан кўнглимга
Менга қачон қарайсан?

ЙЎЛ

I

Кўп нарсани англаб етган йўқ кўплар,
Кўз билан кўрганин ҳаёт деб ўйлар.
Тирсакка ёнбошлаб, беғам чой хўплар,
Ўзидан кўпайиб ётибди қўйлар.

Қорин тўйса, қайтиб очмайдигандек,
Оққаб қолса, тўйиш маҳолдек гўё.
Кун ботса, қайта нур сочмайдигандек,
Кун ўтса, толега камолдек гўё.

Кўплар хурофотнинг тўрқовоғида
Масала ташлайди даққиюнусдан:
Чувалчангга қанот битган чоғида
Ҳеббимдан фойдами ёки даюсдан?

Носвойни қадрият деб билар мулло,
Паловхонтўра деб улуғлар ошни.
Дуоси – қадахсўз,
майсўзи – дуо,
Азада эслайди қавм-қариндошни.

Кўп нарсани англаб етган йўқ кўплар,
Оламда нима гап, қилмайди парво.
Кимдир қалам йўниб, ясайди чўплар,
Кимдир ихлос билан сочади иғво.

Кўздек қўшниман, деб кўролмаслар бор,
Оғалик даъвосин қилганлар қанча.
Этакка илашган қўйतिकан бисёр,
Тикон сочиб мамнун кулганлар қанча!

Шайтон ва фаришта омихтаси у,
Тангри ва иблиснинг эрмак-овунчи.
Бир томирда ваҳшат солади қутқу,
Бир томирда урар жаннат соғинчи.

Тош давридан мерос хунхор худбинлик,
Қулдорликдан қолган эгалик ҳиси.
Ўзга маҳлиёлик,
Ўзга мафтунлик,
Қоришиқ исирик ва ўлим иси...

II

«Оқбўйранинг суви тезроқ оқиб кетсин»,
Қатронларни ювиб кетсин, қатронларни.
Қурбонларнинг фарёдига худо етсин,
Юрагимга кўмдим барча қурбонларни.

Мана фитна, мана нифоқ, найранг сизга!
Олтибетли дунё ўйин кўрсатади.
Одамзодга қирғин келса байрам сизга,
Бу байрамлар кўз бўяшни ўргатади.

Зиёратга боролмайман, Сулаймонтоғ,
Жон ўрганар экан ситам – азиятга.
Ўқ теккандек юрагимда чандиғу доғ,
Хар бир сатрим айланяпти васиятга.

Муғаннийлар сози синган, ранги сомон,
Шу пайтда ҳам мен ўзимнинг ғамим ейман.
Қиёматда қўл узатса Шавкат Раҳмон,
Қай юз билан қўл чўзаман, нима дейман?

III

Зўрники тегирмон юрғизар, дерлар,
Хохласа, тегирмон тўхтатар эмиш.
Ким буғдой, ким низо уруғин сепар,
Кимга арпа нону кимга жон эмиш.

Фалла ўрими авж Жалақудукда,
Ҳандалак ҳидига тўлган Ёрқишлоқ.
Буғдойзор шовуллар сокин шукуҳда,

Хирмон тоғ бўлғуси,
кўнгиллар ҳам чоғ.

Ерни сизлаб, ўзин сенлаган халқим,
Қуёшни далада кутиб тургувчи,
Саховатинг ҳеч ким этолмас талқин,
Миннатни қошида тутиб тургувчи!..

Мутлақ ҳақиқат ҳам сенинг қалбингда,
Сўзинг сўз, ҳукмдир бугун ҳукминг ҳам.
Фақат теранроқ боқ,
англагил,
тингла,
Халқим, сенинг ўзинг энг буюк ҳакам!

Инсон деган шонга лойиқми шулар –
Пулни пулга уриб кўйлаги таранг.
Ким дон сепса, шунинг тилида кўйлар,
Ўз отасин исмин эслайди аранг.

Инсонми, инсоннинг гўштин чайнаган,
Инсонми, лаблари қон ила қасмоқ.
Уруғи айниган,
онги айниган,
Манқурт деб айтгани шудир, бўл огоҳ!

Она Буғу этин тасмалаб тилган,
Эшакмия еган тўда ҳароми
Ота Байитни-да итхона қилган
Худога тош отган авоми, оми...

Ғалла ўрими авж Жалақудукда,
Ҳандалак ҳидига тўлган Ёрқишлоқ.
Ажал ўроғи бор ёв тиккан туғда
Инсонни ўради,
экади нифоқ.

Тонг ва тун сарҳадин кўрдим шу ерда,
Кўрдим бир улусни бағри дард билан.

Бир ҳикмат чакнади онгу шуурда:
«Жаҳолатга қарши маърифат билан!»

Эзгу хирмонини кўтарар дехқон,
Сабо сочин олтин бошоқ тарайди.
Бу эл қочоқни ҳам атайди меҳмон,
Бу эл кўнгилларга шундай қарайди.

Ҳовлида мусича потраса ногоҳ,
Истиффор келтириб, чапак урган эл.
Шоҳлари шоиру шоирлари шоҳ,
Хуржунда гишт ташиб, работ қурган эл,

Шу элнинг кафтида аёндир олам,
Гарчи у одмидир, гарчи у дехқон.
Охиратни ўйлаб қадам бос, одам,
Ҳаммамиз – меҳмонмиз,
Ҳаммамиз – меҳмон!

IV

Худудни билмайди озод турналар,
Шамоллар ошади чегара – ҳаддан.
Баҳор на ҳужжат, на муҳрни билар,
Чегара билмайди аслида Ватан!

Зобитлик ғарази ҳавасимда йўқ,
Юртимдан ўзга ер этмасман даъво.
Фақат кенгроқ бўлгин, дейман, тасаддуқ,
Қаҳрингни юмшатгин, дейман, эй дунё!

Эй одам, барчага етади олам,
Эй инсон, барчадан қолар бу жаҳон.
Нечун қисматингда бунча ғам-алам,
Нега пешонангда нолаю афғон?

Худодан қўрқмаган ботир саналмас,
Ўйласам, жонимдан қочар дармоним.
Мен ҳам Алишердан мудом олдим дарс,
Бобур қайда бўлса, андадир жоним.

Келгин, эътиқодинг берай чегалаб,
Иблисни қувайлик, қардош, қайтадан.
Ваҳшийлар йўлини тўссин чегара
Ва ер юзи бўлсин инсонга Ватан!

V

Осмон залворини тоғлар кўтарар,
Тевада нима гап, билмаймиз бизлар.
Икир-чикир билан кунимиз ўтар,
Кўп нарсага парво қилмаймиз бизлар.

Боши берк саволга учраган чоғда
Э, худо билади, деймиз силтаб кўл.
Мабодо онгимиз қолса қийноқда
Юртбоши бор, деймиз, ўзи топар йўл!

Ёшлар-ку янгича, ўктам, жарангдор,
Юракда ёли бор – маълум кўзидан.
Шу боис улардан ҳамма умидвор,
Йигит сўзиданми, арслон изидан.

Сиз энди ортиқча қилманг даҳмаза,
Сиз ҳам катта йўлга ўзни чоғланг, дўст.
Офтоб кўрмаса гар – қовун бемаза,
Қовгани ўрмаклаб белни боғланг, дўст!

VI

Халқаро ифвогар сизга ҳам фаним,
У ҳаромхўр инсоф топса қанийди.
Ҳар бир бармоғидек билар ҳаммани,
У сизни ҳаммадан яхши танийди.

Чунки сиз меҳнаткаш, содда, тўпори,
Барчани ўзидек оққўнгил билган.
Тарих далолати: аблаҳлар бари
Самимий одамнинг терисин шилган.

Ҳали жанг олдинда – пинҳон, ошкора,
Зўрлигу зорликни йўргаклаган жанг.
Не-не бегуноҳга чапланар қора,
Қаловини топар устаси фаранг.

Қўп нарсани англаб етган йўқ қўплар,
Нақадар қалтис бу озодлик йўли.
Ким супурги миниб булутни тўплар,
Ўтли чақмоқ тутган кимнингдир қўли.

Йўл узоқ – сабрсиз етмоқлик маҳол,
Йўл оғир, меҳрдан олайлик кўпроқ.
Бизга хайрихоҳдир йўловчи шамол,
Қалбимизда иймон –
Худо ҳам ҳамроҳ!

*2010 йил 15–17 июнь.
Андижон. Ёрқишлоқ.*

ИЧАМАН

*Эртанги буюклар учун ичарман!
Муҳаммад Юсуф*

Сиз билан ичаман, сиз учун эмас,
Далалар, ўтлоқлар учун ичаман!
Ичаман, атиргул япроғи учун
Саҳройи янтоқлар учун ичаман.

Ичаман, кумушранг пахталар учун,
Тилларанг бошоқлар учун ичаман!
Ажинлари терга ариқча бўлган
Кафтлари қадоқлар учун ичаман!

Ичаман, бағри кенг шаҳарлар учун,
Кўнгли кенг қишлоқлар учун ичаман!
Қишлоқдан чиққанни «қишлоқи» деган
Баъзи бир аҳмоқлар учун ичаман!

Жаҳон кезган кибор сайёҳлар учун,
Дайдилар, саёқлар учун ичаман!
Камбағал, етимнинг бошида синган
Сеҳрли таёқлар учун ичаман!

Ичаман, мункайган кулбалар учун,
Керилган равоқлар учун ичаман!
Дарвозани очсанг, девор эгнидан
Тўкилган тупроқлар учун ичаман!

Ичаман, чатнаган тандирлар учун,
Ёрилган ўчоқлар учун ичаман!
Тахтакач устида занг босиб ётган,
Чанг босган пичоқлар учун ичаман!

Ичаман, бугунги душманлар учун,
Бурунги ўртоқлар учун ичаман!
Ичаман, такаббур ботирлар учун,
Оқкўнгил қўрқоқлар учун ичаман!
Эрдан чиққан, лекин ердан чиқмаган

Ўксиган нигоҳлар учун ичаман!
Ичаман, тушдаги висоллар учун,
Хаёлий никоҳлар учун ичаман!

Ичма, деб лабимга бармоғин босган
Титраган дудоқлар учун ичаман!
Ҳазрати Ишқ учун, жаноб Рашк учун,
Шубҳалар, сўроқлар учун ичаман!

Ичаман, уйланган бадбахтлар учун,
Бахтиёр бўйдоқлар учун ичаман!
Муҳаббат туфайли дунёга келган
Муқаддас гуноҳлар учун ичаман!

Ичаман, киртайган юраклар учун,
Сарғайган ёноқлар учун ичаман!
Ичаман, мўътабар оналар учун,
Сочлардаги оқлар учун ичаман!

Ичаман, оталар, ўғиллар учун,
Ўт босган сўқмоқлар учун ичаман!
Ичаман, бобомни эслатиб турган
Бобоқалдиरोқлар учун ичаман!

Ичаман, подшонинг соғлиғи учун,
Фурури уйғоқлар учун ичаман!
Ичаман, Ватанга дастёрлар учун,
Елкадош Широқлар учун ичаман!

Ҳирот томонларда милтираб ёнган,
Ўчмаган чироқлар учун ичаман!
Ичаман, дарбадар Мирзолар учун
Абадий фироқлар учун ичаман!

Ичаман, устозим Муҳаммад учун,
Лолақизғалдоқлар учун ичаман!
Ичаман, барҳаёт китоблар учун,
Хаётий сабоқлар учун ичаман!

Ниҳоят, ичаман мен ўзим учун
Ва бошқа гумроҳлар учун ичаман!

МУМТОЗ ШОИРНИНГ НОШУД МУҲАММАСЧИГА АЙТГАНИ

Кимнинг кўнгли қовун-тарвузга тушмиш,
Сани ишқинг ногоҳ арузга тушмиш.

Назм боғида ким тижорат қилур?
Ҳижоларинг мани хижолат қилур.

Нафис мажлисларга ўғри келмагай,
Сани вазнинг манга тўғри келмагай.

Баҳрае йўқ элга баҳрингдан сани,
Улус осон кечгай баҳрингдан сани!

Гапнинг индаллоси, у ҳам-бу ҳаммас,
Бўтам, боғламагин манга мухаммас!

ҚАРЗ

Уёқдан олиб буён
Узатяпсан тинмасдан.
Эй симёғоч, фоизга
Қарз олдингми билмасдан?

ЎЗБЕК БИЛАН ТУРКМАННИНГ

Бир дарёдан ховучлаб сув ичган эл,
Дарёси бир ўзбек билан туркманнинг.
Ой-у қуёш нурлари тенг тушган эл,
Зиёси бир ўзбек билан туркманнинг.

Бир-бирига суянч бўлиб қадимдан,
Ўксиганда юпанч бўлиб қадимдан,
Битта нонни икки бўлиб қадимдан,
Дуоси бир ўзбек билан туркманнинг.

Махтумқули куйларининг сири бор,
Икки қўлни тутган битта пири бор:
Хар бир уйда Миралининг шеъри бор,
Навоси бир ўзбек билан туркманнинг.

Гижинглайди туркманнинг тулпори,
Ер депси нар ўзбегим Бойчибори.
Хайт, деганда тарқаб кетар губори,
Сафоси бир ўзбек билан туркманнинг.

«Туркман», десам «ман» деб айтар
тоғлар, ҳай!
Болга тўлган биз ишонган боғлар, ҳай!
Бундай чоғлар дилни мудом чоғлар, ҳай!
Дунёси бир ўзбек билан туркманнинг.

КОСА

*Нукусдаги Савицкий музейида
коса учун теридан тикилган гилоф бор.*

Бир тери ичида неча бор озиб,
Неча бор семирар ушоқ мол, дерлар.
Ултонда аввал ҳам тузбўрон тўзиб,
Яна лим-лим тўлган Кўк Орол дерлар.

Умидим бор Тангрим марҳаматидан,
Қардошим хўрсинса, кўзим тўла ёш.
У ҳам бовурим деб тушиб отидан
Чинни косасида тутар гўжа ош.

Оёғим тагида кулдиргичим бор,
Битта жойни босиб туролмайман ҳеч.
Ахир, йўлларимда Хива интизор,
Ўшдаман саҳарда, Мўйноқдаман кеч.

Қўшиқлар тўқийман оғир ва қувноқ,
Жон бериб тинглайман эл баётини.
Сафарда топганман, дўст қорақалпоқ,
Кўнгил косасининг эҳтиётини.

Устюрт чўлларида юрагим куйган
(Қўй юнгин жингала қилар бу офтоб).
Сарвиноз, қимизми, қимрондан қўйгин,
Юрагим буғланиб кетади шу тоб!

Кўнгил кўнгилдан сув ичса қонажак,
Жонон коса бердим сенга, жонона.
Ажиниёз бўлиб сочайин чечак,
Розиман, қўлингда тўлсин паймона!

Тўнкариб қўйилган коса – ўтов бор,
Қўбиз бор, чанқовуз, шу-да чанғароқ.

Ўртада мухаббат ёққан олов бор,
Тутуни йўқ ҳисоб, чўғи ярқирок.

Терисига сифмас дийдордан ўзбек,
Фирокқа тополмас айни дам бардош.
Дўппимни қўйнимда сақлаганимдек
Қора қалпоғингни асрагил, қардош!

НУКУСДА АЙТИЛГАН ҚАДАҲСЎЗ

Қорақалпоқ десам очилар кучоқ,
Дастурхон ёзилар: май, томоқ... вой-бўй!
Тўйда кўришгаймиз, дер қорақалпоқ,
Биз қачон кўришсак ўша куни тўй!

ЎТИНЧ

Менким, Ёфас ўғли, сага қоғони,
Тангри ёрлиғ берди – бағри бут бўлдим.
Тарих отасининг бош қаҳрамони –
Олтойдан Ёйикқа тангриқут бўлдим.

Тойғоқ ўтлоғида ҳайдадим сурув,
Тангритоғдан ошдим уюрим билан.
Қийкириб Бойкўлга ташладим ғулув,
Даштларни уйғотдим сурурим билан.

Отдан ҳам эгардан тушмаган кезим
Ёғийлар қасд қилиб овора бўлди.
Илк бор узангини кашф этдим ўзим,
Душман ҳам отланиб сувора бўлди.

Дағдағамдан пусиб оқарди Эдил,
Кулсам, гумбурларди момақалдирок.
Ўқларим ёғмурдек ёғилар эди,
Илкимда қиличдек чақнарди чақмоқ.

Тик туриб ухлашга ўрганди отим,
Совутга – кезимга кўникди тулпор.
Тинчлик учун уруш эди муродим,
Кураш учун яшаш ботурга шиор.

«Тўрт булунг қоп ёғий» қаттиқ замона,
Йиртқич ўкирикка тўлмишди очун.
Ер емиш сўрарди яна ва яна,
Чечаклар сувсинга сўрар эди хун.

Дили хун, бағри хун хун бўлдим охир,
Тинмади қонимга ташналаб фаним.
Гоҳ ёвни Ўкузга чўктирдим бир-бир,
Гоҳ бошим ахтариб тентиди таним.

Эпкиндек чегара билмай ошиқдим,
Буюк девор ошдим лочин сингари.

От ила Колизей йўлига чиқдим,
Фақат олға юрдим, босдим илгари.

Симобдек омонат, югурик қисмат,
Равнақнинг адоғи таназзул бўлгай.
Нечун самовотдан тўкилади гард,
Наҳот юлдузлар ҳам куйиб кул бўлгай?

Билга қоғон эдим, Эр Тўнгға эдим,
Қутлуғ эсаргулар тескари эсди.
Салтанатни ички терсчилик еди.
Сўнг ёғий босди-да, боғлади, кесди.

Кейин Энасойда кун кўрдим йиллаб,
Томирлар отга ем, менга ош бўлди.
Ўрхун битикларин чекурдим йиғлаб,
Битиктош бошимда қабртош бўлди.

Тангри рост келтурди, кўзимни очдим,
Эл кўзини очдим, сочдим ҳидоят.
Пок иймон, эътиқод шарбатин ичдим,
Кулоҳимни кийиб, йиғдим хикоят.

Мўғул ҳам, тотор ҳам ўз уруғимдан,
Қонида қоним бор, жонида жоним.
Дўстлик кимдан етур, ёвчилик кимдан?
Ўзинг мадад бергил, Соҳибқироним!

Улуғбек Мирзоман, ўз қўлим билан
Ханжар чархлаб бердим Абдуллатифга,
Хонум деб енгимда сақладим илон,
Фақат юлдузларни солдим тартибга.

Навосиз улусга наво бахш этдим,
Занжирини узиб шер айлади жаҳд.
Каъбада шоҳ учун юкунмоқ эдим,
Этагимни босиб қолди пойи тахт.

Самарқандни қурдим, Кобул, Ҳиротни.
Барокўҳ тоғига солибмен хужра,

Обод эта келган байти форатни
Яна одам борми одамзод ичра.

Синдни кечиб ўтдим дилда яролар,
Ограда тош кесиб қудуқ кавладим.
Армоним тимсоли «Боғи вафо»лар,
Андижонга савол ҳиндий давлатим.

Кўкалдошим эди темурий меърож,
Кажрафтор фалакда қуёш терс юрди.
Саркаш шаҳзодалар талашаркан тож
Бек мадраса бузиб, мақбара қурди.

Юрак-юрагимдан сизар нолалар,
Боши қовушмаган аскар – қўшинмас.
Куйдирар ўзимдан чиққан болалар –
Қирқ йил қайнаса ҳам қони қўшилмас.

На туз бор сўзида, на нур юзида,
На журъат, на сабр, на адолат бор.
Табғач деганида титроқ тизида,
Ўз тукқан элида ўч – адоват бор.

Номимни йўқотдим, беном, бенишон
Пири комил дедим ғайри дарғани.
Ақлим бовар келмас, билмасман ҳамон
Тангри не сабабдан мени қарғади.

Эмгак ила кечди қатор асрлар,
Арпа, буғдой сепиб, хурофот йиғдим.
Ёрғучоқ хурофот эзди ғисирлаб,
Тавофга хурофот тоғига чиқдим.

Ғаним ҳам, душман ҳам, ёғий ҳам, ёв ҳам
Ўзимга ўзимдир, ўзимга ўзим.
Сотқин руҳ қалбимга тикмишдир алам,
Жонимдан бошқасин кўрмайдир кўзим.

Увада булутдек изсиз, бесамар,
Унвони кўшқават султонлар қани?

Қуёшга кўланка солган рутбалар,
Шоҳлар, шаҳаншоҳлар, ҳоқонлар қани?

Қани хаёлотга сифмаган Турон,
Қани Нил сатҳини ўлчаган миқёс?
Қани қалъа олмоқ, беркитмоқ қўрғон?
Асли унутилса, қайдадир қиёс?

Чақмоқтош «қарс» этди – мана, Туркистон
Икки кафтим аро липилларди шам.
Дарёлар жўш урса, кўпирар уммон,
Мўғул, турк, чигатой, ўзбек бўлди жам.

Тиз чўк, деди зобит тиззамга тешиб,
Йўқсул, деб бўйнимга тавқини илди.
Музаффар кечмишни бўлгайми топиб?
Чорасиз бош эгдим, чор қатл қилди...

Менким, тарихларнинг бош саҳифаси,
Тунж асрин пичоғи ҳамон қўлимда.
Менким, Йилдиримнинг пўлат кафаси.
Олтун ўрдуларим тўзғоқ йўлимда.

Йиғил, бирлаш, бир тан, бир жон бўл, элим,
Сабоқлари кофий зарбул замоннинг.
Сенинг сармоянгдир тажриба, билим,
Сен ҳам соҳиби бўл давру давроннинг!

Минг битта исмингни ёд этдим, Аллоҳ,
Раҳматингни ёғдир, бағри бут бўлай!
Ўзингсан бошпаноҳ, сен олампаноҳ,
Бахт бергил: мен яна Тангриқут бўлай!

ОЙДАН ТУШГАН ЭМАС

Ҳеч кимни бахт ўз-ўзидан қучган эмас,
Қуш ҳам қўкка машаққатсиз учган эмас.
Ойдин тунлар, осойишта, тиниқ тонглар
Ойдан тушган эмас, қўкдан тушган эмас.

Мевасин еб, боғини ҳам сўраб қўйгин,
Керак бўлса, боғ атрофин ўраб қўйгин.
Ниҳолларнинг кокилларин тараб қўйгин,
Озодлик ҳам, ободлик ҳам ўзи келмас,
Ойдан тушган эмас, қўкдан тушган эмас.

Бу бинолар қайдан бино бўлди экан?
Ким боболар қадин расо қилди экан?
Нечук бизни бугун дунё билди экан?
Озодлик ҳам, ободлик ҳам ўзи келмас,
Ойдан тушган эмас, қўкдан тушган эмас.

Эртақларда мўъжизалар сеҳр сабаб,
Гулу гиёҳ кўкаргайдир меҳр сабаб.
Тафаккурнинг хурлигига недир сабаб?
Озодлик ҳам, ободлик ҳам ўзи келмас,
Ойдан тушган эмас, қўкдан тушган эмас.

Ўн саккизга кирган йигит сўзига боқ,
Юзига боқ, олов ёнган қўзига боқ.
Бу энг буюк хазинадир, дўстим, бироқ
Озодлик ҳам, ободлик ҳам ўзи келмас,
Ойдан тушган эмас, қўкдан тушган эмас.

Шижоатнинг, жасоратнинг маҳсули бу,
Ироданинг, заковатнинг маҳсули бу,
Улуғ Инсон танлаб олган ҳақ йўли бу,
Ўзбекистон, бундайин бахт ўзи келмас,
Ойдан тушган эмас, қўкдан тушган эмас.

НАВРЎЗ ҚЎШИФИ

Баҳорни билмаган элларни кўрдим,
Бир чечак кулмаган ерларни кўрдим.
Ўзингни соғиниб келади наврўз,
Кафтингга кўз сурай, деҳқоним, юртим,
Ўзингдан ўргулай, боғбоним, юртим.

Чучмома чайқалиб, чалар қўнғироқ,
Ҳаёт ҳидин сочар уйғонган тупроқ,
Илдиз сувратини чизади чақмоқ,
Кафтингга кўз сурай, деҳқоним, юртим,
Ўзингдан ўргулай, боғбоним, юртим.

Меҳмонни чорлайди сумалакларинг,
Қизларинг боғлайди жамалакларин.
Саодатга кўприк камалакларинг,
Кафтингга кўз сурай, деҳқоним, юртим,
Ўзингдан ўргулай, боғбоним, юртим.

Эй, кафти қадоғу кўнгли юмшоқ эл,
Қуёшда қорайган, юраги оқ эл,
Дуога қўл очган, тилаги оқ эл,
Кафтингга кўз сурай, деҳқоним, юртим,
Ўзингдан ўргулай, боғбоним, юртим.

Муқаддас еринг бор, қутлуғ осмон бор,
Суянган тоғинг бор, дилда иймон бор.
Улуғ боғистонга буюк боғбон бор,
Кафтингга кўз сурай, деҳқоним, юртим,
Ўзингдан ўргулай, боғбоним, юртим.

АСРАГИЛ

Капалак ўзин урмас ҳароратсиз шуълага,
Чигиртка ҳам жўр бўлмас бегона ашулага.
Нурдек қадим қонинг бор,
Довруфинг бор, шонинг бор,
Бўй берма чалажаноб ёки чаламуллага.
Қалб қўрғонин чечаги – пок ниятни асрагил,
Ўзни, ўзликни, миллат, миллиятни асрагил!

Боласин ўйламаган қумурсқа ё қуш қайда?
Бешикнинг дук-дукидек юракка товуш қайда?
Ўзбекка ор маънодош,
Ибо-ҳаё – кўзу қош,
Ғурусиз Бек қайдаю ибосиз Кумуш қайда?
Юрагинг тумор бўлсин, қутлуғ хатни асрагил,
Ўзни, ўзликни, миллат, миллиятни асрагил!

Отасини унутган, иблис этагин тутган,
Кутса хат-хабар эмас, нафсига малҳам кутган,
Бетизгин, салт, бежилов,
Ўзига ҳам ўзи ёв,
Мушук ўйнаган ғалтак каби чувалиб кетган –
Кетган кас-нокаслардан қадриятни асрагил,
Ўзни, ўзликни, миллат, миллиятни асрагил!

Манзил-мароҳил тайин бўлмаса жилмас
карвон,
Ҳеч қурса, сардобага етгунча тинмас карвон.
Ўйсиз йўловчи бўлмас,
Мақсадсиз овчи бўлмас,
Олис йўлни кўзласа йўрғага минмас карвон,
Ўркач-ўркач ғурур-ор, ҳамиятни асрагил,
Ўзни, ўзликни, миллат, миллиятни асрагил!

Бугунги кеча учун ҳам эртанги тонг учун,
Осмон кумушжомида қуёш урган бонг учун,
Янги юриш бошланди,
Сўнги уруш бошланди –
Эътиқод-иймон учун, қалб, тафаккур,
онг учун!
Қоракўз болаизор – жамиятни асрагил,
Ўзни, ўзликни, миллат, миллиятни асрагил!

ҒОЛИБ

*Қувалик Ислонжон Азимов
Москва шахрида ўтказилган Самбо
бўйича жаҳон биринчилигида мутлақ
чемпион бўлди*

Курашчан инсонга ғалаба ёрдир,
Мағлубсан бир четда тураверсанг тек.
Рақибларни ҳалол енгиб бирма-бир
Исмингга муносиб бўлдинг, Ислонбек!

Истиқлол фарзанди етук, баркамол.
Нусрат битилгандир Лавҳул-махфузда.
Темурий юракда ёлқинланар ёл,
Олов шуъласи бор жуфт қора кўзда.

Ерда ҳам, отда ҳам курашиб келган
Ёвқур боболарнинг доврўғи дилда.
Ўзбекнинг орини соврин деб билган
Паҳлавон Маҳмудлар бордир бу элда.

Шоҳсупада чақнаб турган юртдошим,
Сарбаланд бўлибсан, дунёларга боқ!
Мен сенга боқаман, кўзимда ёшим:
Бир улўғ мураббий бергандир сабоқ...

Ҳаёт улкан кураш майдони асли,
Ё пирим, деб кўкка ларзалар солиб
Курашга кираркан истиқлол насли,
Бу авлод музаффар, ҳамиша ғолиб!

АДОЛАТ ҲУШТАГИ

*Футбол бўйича жаҳон чемпионати
ўйинларида 9 марта ҳакамлик қилиб
рекорд ўрнатган
Равшан Эрматовга*

Тартиб ва қоида шартдир ҳар ишда,
Ким фирромлик қилар, кимдир шошилар.
Дунёнинг ярмини айлаб саришта
Ҳакамлик қилганлар Қафқол Шошийлар.

Ўзига қаратиб олам элини,
Ҳукмини ўтказиб, жойи-жойида,
Арабга ўргатган араб тилини
Замахшарий бобо тузган қоида!

Теран томирларга туташ илдизлар,
Номинг элда дoston бўлиб юрибди.
Футбол қиролиман, деган юлдузлар
Битта ҳуштагинга қараб турибди.

Истиқлол фарзанди тушса майдонга,
ОТА ўғиллиги билиниб тургай.
Ҳалоллик бонгини уриб жаҳонга,
Адолат ҳуштаги чалиниб тургай!

СИНГЛИМГА

«Кўнгил» деган сўзга қофия «сингил».
Синглим!

Сени десам исийди кўнглим.
Юрак хинагулдек ўйнайди енгил,
Мунисгинам, синглим,
анисим, синглим!

Эсимда
кировлар боғлаган дала,
Туманда адашган икки мурғак жон.
Пахта жондан азиз бўлган маҳаллар,
Ғўзапўчоқдек хор бўлганди инсон.

Жовдираб-жовдираб турардинг қақшаб,
Кўлчаларинг куҳлаб иситардим мен.
Тушида гапирган тентакка ўхшаб,
Алмойи, пойма-пой шеър айтардим мен.

Шеър юпанч эдими, таскин эдими,
Шеър афсун эдими, афсусмиди ё?
Саккиз яшар дилга илҳом бердими,
Ачиндими худо, кулдими худо?

«Кўнгил» деган сўзга қофия «сингил».
Синглим!

Сени десам исийди кўнглим.
Хирмонин кўтарди бугун ўттиз йил,
Яна Фарғонага бошлади йўлим.

Шўх эдим, урушқоқ, безори эдим,
Ҳайдалган пайкаллар тайёр жанмайдон.
Қахрамонлигимни сен кўрсанг дердим,
Мақтангим келарди сенга, сингилжон.

Токи сен ғурурлан аканга қараб,
Хотиржам бўл, сенинг ҳимоячинг бор.

Дунё бир тарафу ўзим бир тараф,
Яна нима керак?
Сенга не даркор?!

Мунисгинам синглим,
анисим синглим,
Туйғу сўзга кўчса – сийқа, бачкана.
Ўйласам бузилиб кетади кўнглим,
Уни шеърга солиб турибман, мана...

Сенга ҳасратимни қандай айтайин,
Сочга киров тушди кузак келмасдан.
Ёмонга яхшилик қилдим атайин,
Яхшига ёмонлик қилдим билмасдан.

Ҳамма юракка тиф урар албатта,
Нишон сифатида керакман асли.
Не қилай, юрагим ўзимдан катта,
Одам шаклидаги юракман асли...

Қисмат кимни сийлар,
кимни камситар,
Ким обрў – мартаба истаб овора.
Бечора эмасдир мажруҳ кимсалар
Аслида синглиси йўқлар бечора!

Мени шоир қилди ўша далалар,
Мени пахтазорга кўминглар, ўлсам...
Кечир мени, синглим,
ғафлатда агар
Ёмон кун ёнингда бўлмаган бўлсам.

Сен борсан, ёнимга келолмас ўлим,
Мен борман, кулфатлар тентирайди хор.
Кўнглимга энг гўзал қофия синглим,
Хотиржам бўл, сенинг Иқбол аканг бор!

МЕХР ҲАҚИДА

Зилзиладан тўрт кун ўтганда,
Бомдан –
Бир хабар юракни титратди яна.
Қизчасин паналаб қулаган томдан,
Омон асраб қопти жонфидо она.

Қанча фурсатимни ёқиб исиндим,
Оловга тобладим мудроқ танимни.
Бирдан шу лаҳзада рўй-рост хис қилдим
Онамни қанчалар соғинганимни.

Мехр – қуёш демак. Ҳар тонг дарчадан
Қатим шуъла тушсин, толим зар тушсин.
Тенг тушсин меҳрнинг нури барчага,
Огаҳий айтгандек, баробар тушсин!

... Турсун Али полвон бир гап айтганди:
Эркалаб – суйганни билармиш илон.
Одамзотнинг меҳри товланган пайти
Одамдай мўлтираб йиғлармиш илон.

Кўз ёш томсагина қутураркан сув,
Ер ҳам силкинаркан, қўпса низолар.
Дунёни қутқарар фақат бир туйғу –
Меҳрихон аялар,

Меҳринисолар...

БУҒДОЙСЎЗ

Буғдой – бу жаннатий неъмат дейдилар,
Шундан манглайингда кавсар жилоси.
Келганда азалий меҳнатдан келар
Жаннат фароғати, жаннат сафоси.

Тупроқдек хокисор, сахий, танти зот,
Ушбу кун валийлар алқаб турибди.
Орият, ҳамият, лафз ва эътиқод
Сенинг тимсолингда яшаб юрибди.

Денгиз тубидан дур излаган ғаввос,
Зухрони кўзлаган шунқор фазогир
Сенинг қўлингдан ризқ терганлиги рост,
Илму амалида ҳимматинг зоҳир.

Муштдек жипс бўлсин деб қизу ўғлони,
Оналар ҳамирни мушглаб кўптирган.
Омонлик, қут тилаб Соҳибқиронинг
От устида туриб буғдой септирган.

Бир боғлам нур ўйнар ой ўроғида,
Юлдузлар қайроқи донга ўхшайди.
Қуёш олтин бошоқ сахар чоғида,
Оқшомда мағзи тўқ нонга ўхшайди.

Қайдадир кимнингдир сўнгги либосин,
Йиртмоқни ҳунар деб билгувчи каслар.
Йўқлик ва очликнинг тавқини осиб,
Дунёга жар солиб кулгувчи каслар –

Нокас, нонкўрларга гапим йўқ менинг,
Куйласам сендайин қорақўзим бор.
Сен борсан, кўзим тўқ, кўнглим тўқ менинг,
Буғдой ноним бордир, буғдой сўзим бор.

ОЛАМ САЙҚАЛИ

ФАХРИЯ

*«Ҳамма йўллар Римга элтади»...
(Эски гап)*

Самарқанд – оламнинг сайқали, кўрки,
Самарқанд – кимга дарс, кимгадир сабоқ.
Қайтадан ўзини топгали, кўрки,
Шаҳримга ошиқар юз минглаб сайёҳ.

Бир замон чорасиз, яъни бечора
Ҳалокат домида ётганда гаранг
Темурбек кирганди жонига оро –
Гўри Мир қошида таъзимда фаранг.

Сайёҳлар оқади – чорлар тарона,
Кўзларда қувончга қоришиқ хайрат.
Сирли ва сеҳрли куй – Сўғдиёна,
Бобосин қисматин эслатар, албат.

Зўрнинг дастидан зор жар ёқасида.
Ўлимтик қидирар муаллақ калхат...
Афросиёб – тарих чорраҳасида –
Тақдирин белгилаб олар халқ, давлат.

«Мағлубнинг холи вой» – гердаяр юнон,
«Йўл бўлсин – чўл бўлсин» – пишқирар мўғул.
Куч адолатдадир, дер Соҳибқирон,
Замин – она бизга, барчамиз ўғил...

Колизейда Қайсар ваҳшатга тўлиб,
«Ўлим!» деб бармоғин ниқтаган вақти –
Эр Тўнга илдизга ёндош хум кўмиб,
Қумлоқда ўстирди минг-минг дарахтни.

Кимки яқин келса бахт топди, ногоҳ –
Кимки йироқ кетса, азият етди.
Дунёга даъвогар не-не султон, шоҳ
Самарқанд тупроғин васият этди.

Темур ҳузурига келган элчидек
Сайёҳлар тавозе келтирар бот-бот.
Ёрлиқ олган каби кутмаганда бек –
Ўзбек дўпписини кийганига шод!

Хаяжондан титраб қоқ қўллари ҳам
Мўйсафид италён кўнгил ёради:
«Менинг она шахрим – Рим йўллари ҳам –
Бугун Самарқандга олиб боради».

Замин айланади, югурар замон,
Демангким, беҳуда вақт кетаётир.
Буюк Амир Темур даҳоси ҳамон
Қалб ва шуурларни фатҳ этаётир!

САМАРҚАНД. СИРЛИ НИГОҲ.

Самарқандни кезсанг, ажиб синоат,
Елкангга қўйгандек кимдир кафтини –
Ҳис қилаверасан бетиним, бот-бот,
Бир сирли нигоҳнинг илиқ тафтини.

Бу не ҳол? Не юмуш бажардинг, деган
Ялангтўш Баҳодир сўроқларими?
Ё энг олис юлдуз қатига етган
Улуғбекнинг тийрак нигоҳларими?

«Бизлар қурган эдик, шукр, болалар
Томоша-сайрга яраб турибди» –
Уятдан ёноғи бўлиб лолалар –
Балки Бибихоним қараб турибди.

Ҳар қалай шунчаки кўзлар эмас бу,
Юракка етгудек сеҳри бор ўхшар.
Толиб Алишербек лабида қулгу,
Ўсмирнинг самимий меҳри бор ўхшар.

Ҳар замон бир зотнинг замони бўлган,
Ҳирийда Шайбоқнинг бўзларими бу?
Фирдавсмонанд шаҳар армони бўлган
Бобурбекнинг ўткир кўзларими бу?

Син солиб термулар бир соҳир нигоҳ:
«Кимсан? Матлабинг не? Сўйла, ғофил кас?»
Йўқ, Темур кўзлари эмас бу, иллоҳ, –
Темур нигоҳига бардош топилмас!

ГҶРИ МИР. ГУМБАЗЛАР

Гумбаз қобифида яна бир гумбаз.
Хеч ерда учрамас бундай ёдгорлик.
Хавоза минг йилга бардош берса, бас –
Не боис бу қадар эҳтиёткорлик?

Биров дер, кичиги таянч бўлгандир
Маҳобатли гумбаз қурмоғи учун.
Биров дер, усталар ҳисоб олгандир
Ҳарорат мўътадил турмоғи учун.

Булар бор гап, аммо моҳият бошқа,
Теран етиб борган мантиққа Амир:
Саид Баракани кўтариб бошга
Ўзига пойгақдан жой олмиш, ахир!

Зариф нақши нигор ички гумбазда,
Қобик ҳам мустаҳкам ёмғирга, селга.
Ташқи кўринишдан айрича бизда
Кўнгилга эътибор устун, кўнгилга!

Сиз сувратга тушинг кошинни силаб,
Эсдаликка далил – расмлар ётар.
Ичкарида сизга омонлик тилаб
Мунис мусичалар тиловат ётар.

Қалбингизга эриб кириб борар нур,
Фақат абад қолгай руҳ ва эзу ном.
«Иймонинг авайла!» – буюрар Темур,
«Қалбингни асрагил!» – ўргатар Исломи!

БУЮК ИПАК ЙЎЛИ

Қумлар сочиб, йўл очиб, тасбеҳдек
каравон ўтар,
Туяларда чайқалиб давр ўтар, даврон ўтар.

Мушкни мурчга, гуручни адрасга
айирбошлаб,
Алакни бўзга, бўзни атласга айирбошлаб,

Гоҳида инсоф билан, гоҳида иймон билан,
Йўлнинг танобин тортиб, тош билан,
довон билан,

Бирда алдаб, бирида гафлатда қолиб ўзи,
Гоҳ йўлидан, гоҳида ўзидан нолиб ўзи,

Турфа либос, дил билан турли
каравонлар ўтар,
Нортуя одимидек вазмин замонлар ўтар.

Сахро – улкан қумсоат. Қор тўкилар
оқ қумдай,
Тужжорнинг насибаси гоҳи захар-заққумдай,

Лекин Ипак йўли бу – ҳақ йўли,
урфон йўли,
Инсоният жисмида жон йўли бу, қон йўли.

Шу йўл боис Румода чиний жарангослари,
Олмонларда қўлма – қўл Самарқанд
қоғозлари.

Хуржуннинг бир кўзида ҳалво-ю новвот
кетар,
Бир ёнда Самарқандий китобу довод кетар.

«Адолат сари юргил, юзлангин илм томон!» –
Дуога жуфтланган кафт, ҳовуч каби
Регистон.

«Олам симобдек титрар, ўзингдан
бўлгил огоҳ!» –
Кўз юммас Шоҳи Зинда – абадий
барҳаёт шоҳ.

Қанча савдогар бунда эл бўлиб қолиб кетган,
Кетганлари маърифат, маърифат олиб кетган.

Вале Буюк карвоннинг юмуши битгани йўқ,
Хануз йўлдадир, хануз манзилга етгани йўқ.

РАСАДХОНА. УЛУҒБЕК ЮЛДУЗИ

«Темурхон наслидин султон Улуғбек»*...

Юракка чўғ солар учган юлдузлар.

Фонус теграсида парвоналардек

Ой тўгарагида ғужғон юлдузлар.

Коинот – ақлга абадий сўроқ,

Тафаккурга мангу қийноқ – коинот.

Салтанат тизгинин силтаб турган чоғ

Султон нега кўкка солар бетин от?

Фақирми, саидми, хўжа ё вали

Бу юртда самони кўзлаган мудом.

Осмон билан ёлғиз қолган маҳали

Ўзининг юлдузин излаган мудом.

Бибихоним қучиб кичик Мирзони

Бобонгиз дунёни олди, дегандир.

Эркалаб кўрсатиб ўтлиғ самони

Сизга сайёралар қолди, дегандир.

Акс этмаган «Зижи Кўрагоний»да

Улуғбекнинг порлоқ толе юлдузи.

Дерлар, гард бўлмаса дил, иймонида

Юлдузни кўрғайдир ҳатто кундузи.

Яшириб не қилдим: фалакда эмас,

Заминнинг ўзида юлдузни кўрдим.

Озод сумбулага томири пайваст

Ўсмирнинг кўзида юлдузни кўрдим!

Ўзбегим, дунёга шоҳ бердинг, ажаб –

Шоҳлар олим чиқди, олам мот бўлди.

Кимлар юлдузини топди сен сабаб,

Кимга илму шахдинг қўшқанот бўлди.

Улуғбек юлдузин кўрдим – қалқди ёш,

Тонгда тиллоланиб кетди осмоним:

Қалбимга бобомдек кўр тўқди қуёш –

Бу – сенинг юлдузинг, Ўзбекистоним!

*Алишер Навоий сатри

ШОҲИ ЗИНДА. САДО.

«Сўйлагин жонларга оловлар ёқиб,
Сухбатдошинг гавҳар тергандек бўлсин.
Лутфу карамингга, завқингга боқиб,
Ҳазрат Навоийни кўргандек бўлсин!

Шунчаки бир миллат эмасмизку биз,
Иймонинг тош-метин кўрғондек бўлсин.
Сенинг суҳбатингга бурар чоғи юз
Ҳазрат Нақшбандни кўргандек бўлсин!

Ҳар кимда халқининг ғурури, шаъни,
Ёв кифтида ари юргандек бўлсин.
Сенга қараб, шерни кўргандек, яъни –
Ҳазрат Бобурбекни кўргандек бўлсин!

Кўксингга тиф уриб этмасин яра,
Ҳезланса, худойим ургандек бўлсин.
Ўтли кўзларингга, бастингга қараб,
Ҳазрат Темурбекни кўргандек бўлсин!»

ҲАЗРАТИ ХИЗР

Шундай ривоят бор эл орасида:
Яъни, Хизр бува – кароматгўй зот
Гоҳи дўст, гоҳ ота қиёфасида
Йигитга икки бор келтирар имдод.

Хизрни таниса, қўлидан тутса,
Фанимлар чекинар, бахти кулади.
Мушкуллар ечилар, кетади ғусса,
Қазо солиғидан дархон бўлади.

Даврон шамоллари йиғди булутни,
Халқим сел-дўлларда зор-зор суринди.
Чакмоқ ярақлатди шамшир, совутни –
Темур тимсолида Хизр кўринди!

Элим нажот топди, завол терс бўлди,
Беклик давлат бўлди, давлат – салтанат.
Бизга қараганнинг толеи кулди,
Аъмолимиз бўлди лутфу марҳамат.

Бироқ... Кажрафтор чарх айланиб чаппа,
Қондошлар ичига ташлади нифоқ.
Залолатга ботди эл – улус ёппа,
Хурофотга ботди яна баттароқ.

Пароканда давлат – тувоқсиз қозон,
Эринмаган шоқол тегиниб ўтди.
Қонга қон деб қилич солди хонга хон,
Хонга жон деб, элат эгилиб ўтди.

Шу тахлит йилларни емирди ойлар,
Икки бошли бургут жигарим ўйди.
Улуғ салтанатни пажмурда айлаб
Қилич билан кесиб, чегара қўйди.

Тангри инояти – тангри раҳмати,
Таназзул топмагай темурий миллат.
Зое кетмас уйғоқ фарзанд заҳмати,
Истибдод охири ҳалокат, зиллат.

Миллатга эрк берди Буюк халоскор,
Темурбек вориси, фидойи даҳо!
Темур боғларига қайтди шан баҳор,
Темур тоғларини силади само!

Эй, халқим, жафокаш, жабрдийда халқ,
Кечмишинг эртака йўйиб юборма.
Хизр бармоғини тутганлигинг ҳақ,
Ҳеч қачон бу қўлни қўйиб юборма!

АСРАЙМАН, ЮРТИМ

Ота десам, отамдайин бағри кенгимсан,
Она десам, қуёшларга меҳри тенгимсан.
Юрагида ёлқини бор акамсан ўзинг,
Кулгичлари ярашиқли мунис синглимсан.
Қайда бўлсам сенда кўнглим соғиниб юрдим,
Ардоқлайман, авайлайман, асрайман, юртим.

Зумрад-зумрад сувларингдан ичганларим бор,
Шудринг сочиб майсазоринг кечганларим бор.
Темурбек деб Улуғтоққа суянганларим,
Улуғбек деб самоларни қучганларим бор.
Қайда бўлсам сенда кўнглим соғиниб юрдим,
Ардоқлайман, авайлайман, асрайман, юртим.

Бешик бўйнин ачомлаган кўзмунчоғимсан,
Асал ҳиди келиб турган сахий боғимсан.
Хазинамсан ўн саккиз минг оламдан ортиқ,
Қиблам ўзинг, Каъбам ўзинг – саждагоҳимсан.
Қайда бўлсам сенда кўнглим соғиниб юрдим,
Ардоқлайман, авайлайман, асрайман, юртим.

ЯГОНАСАН

Тупроғингда даҳолар хоки,
Ул соҳиби дунёлар хоки.
Боболарки, улуг чинордек,
Момоларки, Қутлуғ Нигордек.
Чинорларки, бешиклар бўлган,
Келажакка эшиклар бўлган.
Сен онасан, муқаддас Ватан!
Ягонасан, муқаддас Ватан!

Хазинамсан, тахтим ўзингсан,
Қиёси йўқ бахтим ўзингсан.
Ер юзининг жаннати сенсан,
Яратганнинг санъати сенсан.
Жаннатбоғим, ҳазраттоғимсан,
Меҳробимсан, саждагоҳимсан.
Сен онасан, муқаддас Ватан!
Ягонасан, муқаддас Ватан!

Манглайдаги Дурри Акбарим,
Не кўзларни олган гавҳарим.
Қора ният, ғараз сўзлардан
Асрагаймиз ёмон кўзлардан.
Кўксим ичра юрагим тумор,
Бу туморда қутлуғ номинг бор.
Сен онасан, муқаддас Ватан!
Ягонасан, муқаддас Ватан!

ТИНЧЛИК

Бахтга лойиқ хар одам
Бахти кулсин дунёда.
Кўнгилни эзмасин ғам,
Тинчлик бўлсин дунёда!

Элдош, қардош, дунёдош,
Иймонинг бўлсин йўлдош.
Мангу порласин қуёш.
Тинчлик бўлсин дунёда!

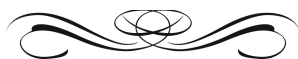
Тилла топилдиқ – болам,
Жоним қоқиндиқ, болам.
Худога етсин нолам:
Тинчлик бўлсин дунёда!

Одам каби бастинг бор,
Икки оёқ-дастинг бор.
Айтгил, нима қасдинг бор?
Тинчлик бўлсин дунёда!

Кулсак, бирга хандонмиз,
Сўлсак, бирга хазонмиз,
Ҳаммамиз бир инсонмиз,
Тинчлик бўлсин дунёда!

Сенга боғлиқ эрта кун,
Кўрсат матонат кучин.
Сен кураш тинчлик учун,
Тинчлик бўлсин дунёда!

МУНДАРИЖА

Айтгил, дўстим	3
Тўёна	4
Тепалик	5
Дарахтлар.....	7
Тошотар	8
Аскар мактуби	9
Бўлмагай	10
Бола-чақа	11
Табассум.....	12
Ошиқлигимни айтинг	13
Баҳорнинг илк куни	14
Гулмисиз	15
Киприкларинг	16
Ноз ва фирок.....	17
Кириб бораётган маҳалим кузга	18
Унутма	19
Юлдузга	19
Ҳеч бўлмаса	20
Сенга хатлар ёзим.....	21
Сочларинг патила	22
Бахт нима?.....	23
Кичкина одам	24
Муносиб	25
Жоним	26
Қайдадир.....	27
Меъёр	28
Ўхшайди	29
Мактуб.....	30
Мен ўзимни енгдим	31
Ботирлар	32
Юр	33
«Ватанга қасамёд» хайкали пойида.....	34
Назар	35

Булок.....	36
Марғилонга боргим келмайди.....	37
Камми?	38
Шогирд.....	39
Зўрдан зўр чиқади.....	39
Жавоб.....	40
«Бобурнома» илҳоми.....	41
Фақат биз биргамиз.....	42
Менинг Бағдодимнинг қизлари.....	43
Куни кеча учрашдик.....	44
Сиз... ..	45
Кузда.....	46
Айланай.....	47
Овора.....	48
Пушаймон.....	49
Онажон.....	51
Билсанг эди.....	52
Дилим хуфтон.....	53
Нима қилай.....	54
Пахта.....	55
Ўзбек чироқлари.....	56
Ўшанда.....	58
Собиқ аскар.....	59
Биринчи севги.....	60
Саратон.....	61
Уйғониш.....	62
Хазондек сочилди неча бор таквим.....	63
Телба хаёл.....	64
Севгилим.....	65
Зулфияга қарама.....	67
Ариқлар юзида.....	69
Чорласанг.....	70
Гуноҳ.....	71
Ўзбек ўғли.....	72
Сенга бармоғимни тегизмайман.....	73
Ўтар.....	74
Бу дунёга келганим.....	75
Шунда.....	76

Бир лаҳза.....	77
Куз.....	78
Оқшом.....	79
Билгим келар.....	80
Кўрдим.....	81
Бармоқларинг.....	82
Ўтяпман.....	83
Метрода.....	84
Афсус.....	85
Мени деса.....	86
Қачондир.....	87
Эсимда.....	88
Дераза пардаси.....	89
Тубида тош думалатиб.....	90
Бирдан-бир.....	91
Кўзимга ишонмайман.....	92
Кузни белгиламас.....	93
Кўнглингда нима бор.....	94
Кўз қораси.....	95
Ўзбек.....	96
Истагим.....	98
Янги йил.....	99
Эски дард.....	100
Айланайин.....	101
Юрт қўшиғи.....	102
Ҳижрон.....	103
Ўзбекистон, ёлғизим.....	104
Ой ва қуёш каби.....	105
Суврат.....	106
Ёмонлама.....	107
Кўкламойим.....	108
Кечагина.....	109
Мен келганда.....	110
Лаби гунчадек.....	111
Озорлар етди.....	113
Сезармикинлар.....	114
Юрагимнинг тутуни.....	115
Қарайсан.....	116

Йўл.....	117
Ичаман.....	123
Мумтоз шоирнинг ношуд мухаммасчига айтгани	125
Қарз.....	125
Ўзбек билан туркманнинг.....	126
Коса.....	127
Нукусда айтилган қадахсўз.....	128
Ўтинч.....	129
Ойдан тушган эмас.....	133
Наврўз қўшиғи.....	134
Асрагил.....	135
Ғолиб.....	137
Адолат хуштаги.....	138
Синглимга.....	139
Меҳр ҳақида.....	141
Буғдойсўз.....	142
Олам сайқали. <i>Фахрия</i>	143
Самарқанд. Сирли нигоҳ.....	145
Гўри мир. Гумбазлар.....	146
Буюк ипак йўли.....	147
Расадхона. Улғубек юлдузи.....	149
Шоҳи зинда. Садо.....	150
Ҳазрати Хизр.....	151
Асрайман, юртим.....	153
Яғонасан.....	154
Тинчлик.....	155

Адабий-бадший нашр

Иқбол Мирзо

**АЙТГИЛ, ДЎСТИМ,
НИМА ҚИЛДИК ВАТАН УЧУН?!**

(шеърлар)

Мухаррир *А. Бобониёзов*
Бадший муҳаррир *Г. Назарова*
Техник муҳаррир *Т. Харитонова*
Мусаххих *Ш. Шоабдурахимова*
Компьютерда тайёрловчи *Л. Абкеримова*

Нашриёт лицензияси АІ № 158, 14.08.09.
Босишга 2014 йил 5 августда рухсат этилди.

Офсет қоғози.

Бичими 84x90¹/₃₂. «Peterburg» гарнитурасида офсет
усулида босилди. Шартли босма табоғи 7,0.

Нашр табоғи 6,42. Адади 2000 нусха.

Буюртма № 14-403.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи.
100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz
www.iptd-uzbekistan.uz